

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA.410.004.01.2022

Pan
Jakub Chelstowski
Marszałek Województwa Śląskiego
ul. Ligonía 46
40-037 Katowice

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Zmienne zgodnie z treścią uchwały nr KPK-KPO.443.178.2022
Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli z dnia 18 stycznia 2023 r.

P/22/032 - Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej realizowane przez samorządy województw

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego w Katowicach ¹ , ul. Ligonia 46, 40-037 Katowice
Kierownik jednostki kontrolowanej	Pan Jakub Chelstowski, Marszałek Województwa Śląskiego ² od 21 listopada 2018 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Ustalanie i przekazywanie środków na realizację zadań. Dotowanie zadań oraz osiąganie zakładanych celów. Nadzór i kontrola nad wydatkowaniem środków.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019 – 2021 z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	1. Kinga Kołodziejczyk, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/58/2022 z 21 marca 2022 r. oraz nr LKA/132/2022 z 28 czerwca 2022 r. 2. Lucyna Mol, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/118/2022 z 31 maja 2022 r. oraz nr LKA/131/2022 z 28 czerwca 2022 r. 3. Bogusław Gębica, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LKA/49/2022 z 1 marca 2022 r.

(akta kontroli str.1-5)

¹ Dalej „Urząd Marszałkowski” lub „Urząd”.

² Dalej „Marszałek” lub „Marszałek województwa”.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: „ustawa o NIK”.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia realizowanie przez Samorząd Województwa Śląskiego zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych⁵, które prowadzone były przez Departament Nadzoru Podmiotów Lecznicznych i Ochrony Zdrowia⁶ Urzędu Marszałkowskiego.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Powyższą ocenę uzasadnia m.in. fakt, że w okresie objętym kontrolą nierzetelnie zweryfikowano jeden wniosek (złożony do 30 listopada 2019 r.) oraz siedem z dziewięciu wniosków o dofinansowanie robót budowlanych ze środków Państwowego Funduszu Osób Niepełnosprawnych⁷ (które złożone miały być do 30 listopada 2020 r.). W ocenie NIK przyczyną powyższego było m.in. dopuszczenie do weryfikacji wniosków osób nieposiadających doświadczenia w tym zakresie, bez wsparcia osoby z uprawnieniami budowlanymi. W następstwie tychże nierzetelnych działań siedem podmiotów, które nie złożyły kompletnych wniosków o udzielenie dofinansowania na realizację inwestycji (robót budowlanych) ze środków PFRON zostało poinformowanych o kompletności złożonych wniosków, czym wprowadzono wnioskodawców w błąd. W wyniku nierzetelnej weryfikacji złożonych wniosków, z naruszeniem terminu, o którym mowa w § 7 ust. 5 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 6 sierpnia 2004 r. w sprawie określenia zadań samorządu województwa, które mogą być dofinansowane ze środków PFRON pracownicy Departamentu NZ podjęli działania w celu uzupełnienia pięciu ze złożonych wniosków Zarząd na podstawie wniosków, które nie spełniały wymogów formalnych zawarł sześć umów na łączną kwotę 5 962,0 tys. zł.

Marszałek nie zapewnił równego traktowania zakładów aktywności zawodowej⁸, gdyż ustalono dofinansowanie działalności ze środków budżetu województwa na poziomie od 0 do 3,43% kosztów działalności ZAZ, w zależności od roku utworzenia. Ponadto określenie udziału województwa w kosztach działalności ZAZ poniżej 10 % następowało bez analizy możliwości pokrycia tych kosztów z innych źródeł, co było niezgodne z art. 29 ust. 3 pkt 2 ustawy o rehabilitacji. Postanowienia ww. umów i aneksów zawartych z ZAZ dotyczące zrzeczenia się *teraz i w przyszłości* środków z budżetu województwa w badanym okresie nadal obowiązywały i nie podlegały zmianom pomimo składanych wniosków ZAZ o takie dofinansowanie oraz pomimo występujących w budżecie w 2019 i 2021 r. nadwyżek finansowych.

W Urzędzie nie zapewniono przechowywania kompletnej dokumentacji prowadzonych spraw, tj. dokumentacji tworzenia zakładów aktywności zawodowej, dokumentacji dotyczącej prac Wojewódzkiej Społecznej Rady do spraw Osób Niepełnosprawnych⁹, co było niezgodnie z art. 6 ustawy z 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach¹⁰.

Nie poddano opiniowaniu Rady, wbrew art. 44a ust. 2 pkt 2 ustawy o rehabilitacji, aktualizacji Wojewódzkiego programu wyrównywania szans osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu na lata 2017-2022¹¹. W Programie tym nie określono mierzalnych wskaźników stopnia realizacji celów,

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dz.U. z 2021 r., poz. 573 ze zm., dalej: „ustawa o rehabilitacji”.

⁶ Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej do 31 grudnia 2019 r., od 1 stycznia 2020 r. do 16 lipca 2020 r. Departament Zdrowia, od 17 lipca 2020 r. Departament Nadzoru Podmiotów Lecznicznych i Ochrony Zdrowia. Dalej „Departament NZ”.

⁷ Dalej: „PFRON”.

⁸ Dalej: „ZAZ”.

⁹ Dalej: „Rada”.

¹⁰ Dz.U. z 2020 r., poz. 164, ze zm., dalej: „ustawa o archiwach”.

¹¹ Dalej „Program” lub „Program wyrównywania szans”.

rozliczalności tych wskaźników oraz wartości początkowych, a także nie monitorowano realizacji tego Programu.

Dodatkowo w trakcie kontroli stwierdzono nieprawidłowości dotyczące: nieterminowego zatwierdzania sprawozdań z realizacji zadań publicznych, braku sporządzenia i doręczenia jednostkom kontrolowanym czterech protokołów z przeprowadzonych w 2019 r. kontroli, a także braku informacji z realizacji zadań przekazywanych Pełnomocnikowi Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych. Ponadto nieterminowo zawierano aneksy do umów z ZAZ na środki z algorytmu na kolejny rok, nieterminowo przekazywano środki z algorytmu na działalność ZAZ, nieterminowo przekazywano środki z budżetu województwa śląskiego, jak również nie zawierano aneksów do umów na dofinansowanie robót budowlanych ze środków PFRON w przypadku zmiany źródeł finansowania inwestycji współfinansowanych ze środków PFRON.

III Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹² kontrolowanej działalności

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

1. Ustalanie i przekazywanie środków na realizację zadań.

1.1. W 2008 r. przy Marszałku Województwa Śląskiego utworzona została Wojewódzka Społeczna Rada do spraw Osób Niepełnosprawnych. W 2019 r. Rada nie obradowała, w 2020 r. odbyły się dwa posiedzenia¹³, a w 2021 r. osiem¹⁴ posiedzeń Rady. Rada nie była zwoływana co najmniej raz na kwartał w 2019 r., w I i II kwartale 2020 r., wbrew postanowieniom wynikającym z § 11 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2003 r. w sprawie organizacji oraz trybu działania wojewódzkich i powiatowych społecznych rad do spraw osób niepełnosprawnych¹⁵.

Z pozyskanych dokumentów prac Rady wynikało, że nie powoływano stałych lub doraźnych zespołów problemowych w celu opracowania projektów lub opinii. W Urzędzie nie zapewniono również przechowywania kompletnej dokumentacji prac Rady, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Przewodnicząca Rady wyjaśniła, że spotkania każdorazowo protokołowane były przez Sekretarzy Rady¹⁶ i wskazała, że w 2019 r. Rada nie obradowała.

Nie sporządzono sprawozdań z działalności Rady za lata 2019-2021.

28 października 2020 r. Rada określiła plan pracy w zakresie kluczowych obszarów działalności w kadencji 2020-2024, w tym: wdrożenie asystentury na terenie województwa, opracowanie standardów dotyczących ruchu pieszych i transportu publicznego w aspekcie osób z niepełnosprawnością, promowanie konkursów dla organizacji pozarządowych działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami, tworzenie możliwości dla osób opiekujących się niepełnosprawnymi (tzw. „opieki wytchnieniowej”).

Z protokołów prac Rady wynikało, że jej członkowie m.in.: brali udział w posiedzeniu Zespołu ds. opracowania Strategii Województwa Śląskiego do 2030 roku, zorganizowali webinarium „Tekst łatwy do czytania – narzędzie dostępności informacji”, opracowali pilotażowo teksty „łatwe do czytania” dotyczące wniosków o dofinansowanie m.in. ze środków PFRON, z których korzystają osoby

¹² Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹³ 11 września 2020 r. i 28 października 2020 r.

¹⁴ 21 stycznia, 18 lutego, 18 marca, 22 kwietnia, 20 maja, 24 czerwca, 23 września, 26 października 2021 r.

¹⁵ Dz.U. Nr 62, poz. 560, dalej: „rozporządzenie w sprawie Rad”.

¹⁶ W kadencji 2016-2020 i 2020-2024 sekretarze Rady zostali powołani z ramienia organizacji pożytku publicznego i byli równocześnie pracownikami Urzędu Marszałkowskiego.

niepełnosprawne, podjęli współpracę z Zarządem Transportu Metropolitalnego w Katowicach.

Na posiedzenia Rady zapraszano przedstawicieli innych organów i instytucji¹⁷.

(akta kontroli str. 568, 570-577, 781-809, 872-876, 879-895)

1.2. Zarząd uchwalił w styczniu 2017 r.¹⁸, po przeprowadzeniu konsultacji społecznych Program wyrównywania szans. Program został zaktualizowany w lipcu 2019 r.¹⁹, po przeprowadzeniu konsultacji społecznych. Rada nie opiniowała projektu uchwały dotyczącej aktualizacji ww. Programu, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 564, 578-775, 783, 812, 814-819)

Urząd nie dysponował informacjami o liczbie osób niepełnosprawnych w województwie śląskim i rodzaju ich niepełnosprawności za lata 2019-2021 oraz nie analizował hierarchii potrzeb i problemów osób niepełnosprawnych.

P.o. Dyrektora Departamentu NZ²⁰ wraz z głównym specjalistą w Departamencie NZ nie wskazali przyczyn braku danych o liczbie osób niepełnosprawnych. Natomiast odnosząc się do braku analiz w zakresie problemów i potrzeb osób niepełnosprawnych wyjaśnili, że takie analizy przeprowadzane są przez wyspecjalizowane instytucje (w tym PFRON).

(akta kontroli str. 560, 565-566)

Celem głównym Programu było wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych, przeciwdziałanie stygmatyzacji, dyskryminacji i wykluczeniu społecznemu, co miało być realizowane za pomocą pięciu celów operacyjnych²¹. Każdemu z celów przypisano działania oraz zadania służące do jego realizacji. Aktywizacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych zawierała się w celach operacyjnych Programu: wzrost poziomu aktywności społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych (Cel IV) i wyrównywanie różnic w dostępie do rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych (Cel V). Ww. cele miały być realizowane poprzez następujące działania i zadania:

- a) Działanie 4.1 Wsparcie działań służących zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, poprzez inicjowanie i upowszechnianie działań informacyjno-promocyjnych dotyczących aktywizacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych²²;
- b) Działanie 4.2 Inicjowanie przedsięwzięć na rzecz zwiększania potencjału podmiotów chronionego rynku pracy²³;

¹⁷ Przedstawiciele: Zarządu Transportu Metropolitalnego w Katowicach, Kolei Śląskich i Powiatowych Rad ds. Osób Niepełnosprawnych.

¹⁸ Program stanowił załącznik do Uchwały Nr 82/167/V/2017 Zarządu Województwa Śląskiego z dnia 17.01.2017 r.

¹⁹ Aktualizacja Programu stanowiła załącznik nr 2 do uchwały 1625/57/VI/2019 Zarządu Województwa Śląskiego z dnia 18.07.2019 r.

²⁰ Pełniąca obowiązki od 11 marca 2022 r.

²¹ Cel operacyjny I: Kształtowanie właściwych postaw społecznych wobec osób niepełnosprawnych. Cel operacyjny II: Zwiększenie dostępności obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych. Cel operacyjny III: Poprawa dostępności i jakości edukacji dla osób z niepełnosprawnościami. Cel operacyjny IV: Wzrost poziomu aktywności społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych. Cel operacyjny V: Wyrównywanie różnic w dostępie do rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

²² Za pomocą: bazy danych o instytucjach wsparcia działających na rzecz osób niepełnosprawnych, portalu internetowego poświęconego aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, wydawnictw (opracowanie oraz wydanie publikacji podejmujących problematykę aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych, informatörów o Zakładach Aktywizacji Zawodowej i Warsztatach Terapii Zajęciowej), konferencji (dla pracodawców) promujących korzyści wynikające z zatrudniania osób niepełnosprawnych), szkoleń (podnoszących kwalifikacje kadr instytucji pomocy i integracji społecznej, wspieranie rozwoju profesjonalnego kadr instytucji zajmujących się działalnością wychowawczą, opiekuńczą, edukacyjną), akcje promocyjne (targi pracy). Prowadzenie działań na rzecz właściwego postrzegania osób z niepełnosprawnością w środowisku pracodawców za pomocą: kampanii informacyjnych (dla pracodawców, w zakresie możliwości zatrudniania osób niepełnosprawnych), szkoleń, warsztatów, konferencji (popularyzacja wiedzy i zasad korzystania ze środków PFRON).

²³ Wspieranie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych w ZAZ i WZT za pomocą: staży, praktyk (organizacja staży dla osób niepełnosprawnych w zakładach pracy), kampanii informacyjno-edukacyjnych (promujących aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych), dotacji PFRON (wsparcie finansowe). Organizacja szkoleń skierowanych do pracowników i kadry

c) Działanie 5.1 Prowadzenie działań mających na celu wyrównywanie różnic pomiędzy podregionami w dostępie do rehabilitacji osób niepełnosprawnych²⁴.

Wskaźnikiem produktu dla celu IV było: utworzenie portalu internetowego poświęconego aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych, konferencji, szkoleń, warsztatów z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych, liczba podmiotów i uczestników biorących udział w kampaniach, konferencjach, szkoleniach, warsztatach i seminariach, liczba zorganizowanych staży dla osób niepełnosprawnych, wysokość środków PFRON przekazanych ZAZ i warsztatom terapii zajęciowej.

Wskaźnikiem rezultatu/efektywności dla ww. celu był: odsetek uczestników konferencji, szkoleń, warsztatów, seminariów u których została pogłębiona wiedza z zakresu możliwości zatrudniania osób niepełnosprawnych²⁵, wzrost elastycznych form zatrudniania osób niepełnosprawnych, wzrost liczby miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych w wyniku przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych²⁶, wzrost liczby miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych w podmiotach chronionego rynku pracy w wyniku uzyskanego wsparcia finansowego z PFRON²⁷.

Wskaźnikiem produktu dla celu V była: wysokość środków finansowych przekazanych organizacjom pozarządowym z budżetu Województwa na dofinansowanie zadań publicznych z zakresu niepełnosprawności, liczba dofinansowanych z budżetu Województwa projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe, liczba organizacji pozarządowych otrzymujących dofinansowanie z budżetu Województwa na realizację zadań zleconych z zakresu niepełnosprawności, liczba realizowanych programów wsparcia na rzecz osób niepełnosprawnych, liczba złożonych do Samorządu Województwa wniosków o zaopiniowanie wpisu ośrodka do rejestru ośrodków, w których mogą odbywać się turnusy rehabilitacyjne.

Wskaźnikiem rezultatu/efektywności dla ww. celu był: wzrost działań organizacji pozarządowych na rzecz osób niepełnosprawnych, wzrost dostępności do rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych i zwiększenie dostępności do ośrodków, w których mogą odbywać się turnusy rehabilitacyjne. Przyjęte w Programie wskaźniki nie zostały zwymiarowane, nie wskazano wartości początkowych, a także w odniesieniu do żadnego z 48 wskaźników produktu i 10 z 20 wskaźników rezultatu nie wskazano wartości docelowych – planowanych do osiągnięcia, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Monitoring Programu został opisany jako zbieranie informacji na temat realizacji Programu w okresie rocznym. Wynikiem monitoringu miała być coroczna informacja prezentująca postępy wdrażania Programu. Zgodnie z Programem raporty monitoringowe podlegały zatwierdzeniu przez Zarząd Województwa, a akceptacja informacji przez Zarząd miała być warunkiem upowszechnienia jej wśród realizatorów Programu. W latach 2019-2021 nie monitorowano realizacji Programu, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 578-775, 811, 822, 897, 7857-7868)

zarządzającej oraz promocja zakładów aktywności zawodowej za pomocą: szkoleń (kadry zarządzającej i pracowników ZAZ i WTZ), warsztatów, wydawnictw (opracowanie oraz wydanie informatorów o ZAZ i WTZ).

²⁴ Wdrażanie programów na rzecz osób niepełnosprawnych, w szczególności realizowanych ze środków PFRON w województwie śląskim za pomocą: dofinansowania zadań (PFRON), opiniowania wniosków o wpis do rejestru ośrodków, w których mogą odbywać się turnusy rehabilitacyjne (Samorząd Województwa Śląskiego), akcji promocyjnych (promocja aktywnych form współpracy). Wspieranie finansowe zadań realizowanych przez organizacje pozarządowe na rzecz osób niepełnosprawnych za pomocą: organizacji otwartych konkursów ofert dla organizacji pozarządowych na realizację zadań zleconych z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych (dofinansowanie z budżetu samorządu województwa zadań zleconych organizacjom pozarządowym).

²⁵ Wartość docelowa – co najmniej u 60% uczestników.

²⁶ Wartość docelowa – co najmniej 30%.

²⁷ Wartość docelowa – co najmniej 30%.

P.o. Dyrektora Departamentu NZ²⁸ oraz Pełnomocnik ds. osób niepełnosprawnych wyjaśnili, że potrzeby środowiska osób niepełnosprawnych zostały zdiagnozowane na podstawie konsultacji i zbierania danych z różnych instytucji publicznych (Wojewódzki Urząd Pracy, Główny Urząd Statystyczny, Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych oraz Referat ds. PFRON). Dodatkowo wyjaśnili, że z ww. prac nie zachowały się dokumenty robocze, papierowe, a z pracowników zajmujących się przygotowaniem programu w Referacie pozostała jedna osoba.

(akta kontroli str. 562-566, 776-780)

Podstawowym źródłem finansowania zadań w ramach Programu był budżet samorządu województwa, w tym środki przekazane przez PFRON. Oszacowane w Programie środki przeznaczone na jego realizację wyniosły 1 240 tys. zł, z czego 640 tys. zł zrefundowanych przez PFRON.

(akta kontroli str. 741)

1.3. W latach 2019 – 2021 Sejmik Województwa Śląskiego podjął 14²⁹ uchwał dotyczących podziału środków przekazanych przez PFRON według algorytmu na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej. Ww. środki wynosiły, odpowiednio: 21 494,3 tys. zł, 25 672,6 tys. zł i 26 834,7 tys. zł, z tego przeznaczono: na dofinansowanie kosztów bieżącej działalności³⁰ 14 ZAZ, odpowiednio: 14 173,2 tys. zł, 16 825,0 tys. zł i 18 075,0 tys. zł, dofinansowanie kosztów tworzenia i działania ZAZ³¹, odpowiednio: 2 866,7 tys. zł, 1 828,1 tys. zł i 4 420,0 tys. zł, dofinansowanie robót budowlanych w obiektach służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych³² odpowiednio 4 454,2 tys. zł, 7 119,4 tys. zł, 3 839,6 tys. zł.

(akta kontroli str. 3252-3309, 3337-3351, 7935-7938)

1.4. W latach 2019-2021 na wyodrębniony rachunek bankowy wypłynęło, odpowiednio: 22 031,6 tys. zł, 25 620,8 tys. zł i 22 588,1 tys. zł środków z PFRON, w tym, odpowiednio: 537,3 tys. zł, 624,8 tys. zł i 550,9 tys. zł na koszty obsługi realizowanych zadań³³ - w formie zaliczkowej, które miały umożliwić bieżące pokrywanie wydatków związanych z obsługą zadań. Przekazane według algorytmu środki PFRON wydatkowane były do beneficjentów bezpośrednio z wydzielonego rachunku bankowego Urzędu. Wydatki na koszty obsługi realizowanych zadań³⁴ potrącane były z rachunku PFRON jako zwrot udokumentowanych kosztów³⁵ poniesionych przez Urząd w danym okresie.

W okresie od 1 stycznia 2020 r. do 8 grudnia 2020 r. na koszty obsługi realizowanych zadań otrzymano środki w wysokości 584,2 tys. zł, a wydatkowano 124,1 tys. zł. Na dofinansowanie działalności ZAZ i robót budowlanych ze środków PFRON w ww. okresie otrzymano z PFRON 23 367,6 tys. zł, a wydatkowano 23 536,8 tys. zł.

²⁸ Od 11 marca 2022 r.

²⁹ Sześć uchwał w roku 2019, pięć uchwał w 2020 r. oraz trzy uchwały w 2021 r.

³⁰ Dotyczyły funkcjonujących ZAZ.

³¹ Przeznaczone były dla nowo tworzonych ZAZ.

³² Z tytułu zawartych umów wieloletnich i na podstawie wniosków złożonych do 30 listopada roku poprzedniego.

³³ Środki na koszty obsługi zadań PFRON przekazywane były zaliczkowo, tj. 23 stycznia 2019 r. – 171,3 tys. zł, 19 kwietnia 2019 r. – 50,0 tys. zł, 1 lipca 2019 r. – 171,3 tys. zł, 22 października 2019 r. – 61,3 tys. zł, 10 grudnia 2019 r. – 83,4 tys. zł, 20 stycznia 2020 r. – 216,0 tys. zł, 7 kwietnia 2020 r. – 25,0 tys. zł, 7 lipca 2020 r. – 210,3 tys. zł, 27 października 2020 r. – 132,8 tys. zł, 9 grudnia 2020 r. – 40,7 tys. zł, 20 stycznia 2021 r. – 222,7 tys. zł, 13 maja 2021 r. – 10,1 tys. zł, 25 czerwca 2021 r. – 232,7 tys. zł, 15 października 2021 r. – 61,8 tys. zł i 30 listopada 2021 r. – 23,6 tys. zł.

³⁴ Koszty bezpośrednio związane z obsługą zadań samorządu finansowanych ze środków PFRON, tj. wynagrodzeń i pochodnych, szkoleń pracowników Urzędu realizujących zadania, wynajem powierzchni i zakup sprzętu na potrzeby pracowników realizujących te zadania.

³⁵ Koszty obsługi potrącone zostały z rachunku bankowego PFRON: 15 maja 2019 r. – 73,4 tys. zł, 29 lipca 2019 r. – 94,2 tys. zł, 14 listopada 2019 r. – 93,7 tys. zł, 27 grudnia 2019 r. – 276,0 tys. zł, 7 sierpnia 2020 r. – 60,3 tys. zł, 5 listopada 2020 r. – 63,8 tys. zł, 29 grudnia 2020 r. – 500,8 tys. zł, 26 maja 2021 r. – 468,9 tys. zł, 6 sierpnia 2021 r. – 115,4 tys. zł, 10 listopada 2021 r. – 96,5 tys. zł, 16 grudnia 2021 r. – 57,9 tys. zł i 30 grudnia 2021 r. – 57,3 tys. zł.

Różnica w kwocie 169,2 tys. zł³⁶ pokryta została ze środków przeznaczonych na koszty obsługi realizowanych zadań, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

P.o. Dyrektora Departamentu NZ³⁷ wyjaśniła, że potrącenia kosztów obsługi były dokonywane w porozumieniu z Departamentem Zarządzania Zasobami Ludzkimi, zgodnie z wypracowaną przez lata praktyką. Główny specjalista w Departamencie NZ wyjaśnił, że po zakończeniu danego kwartału sporządzane były: sprawozdania do PFRON, przelewy na dochody z tytułu zrefundowanych kosztów obsługi i przekazywane były odsetki z rachunku do PFRON. Potrącenia z wynagrodzeń refundowane były raz na kwartał – były to ustalenia z kadrami Urzędu.

(akta kontroli str. 952-971, 988-1077, 6962-6977, 7027-7032, 7842-7844)

1.5. Ewidencja księgową dla środków PFRON prowadzona była na kontach 135 – Rachunki środków funduszy specjalnego przeznaczenia, 240 – Pozostałe rozrachunki i 853 – Fundusze celowe. Konta analityczne prowadzone były wyłącznie dla konta 240 w zakresie ZAZ. Nie wyodrębniono kont analitycznych dla kosztów obsługi realizacji zadań.

Na koszty obsługi realizowanych zadań w latach 2019-2021 poniesiono odpowiednio 537,3 tys. zł, 624,9 tys. zł i 468,9 tys. zł i pokrywano z nich przede wszystkim wynagrodzenia i ich pochodne w łącznej wysokości 1 394,0 tys. zł. W latach 2019-2020 z kosztów na obsługę realizacji zadań wydatkowano łącznie 173,2 tys. zł na organizację zawodów sportowych, pikników i kiermaszy dla niepełnosprawnych, zakup wyposażenia na potrzeby działań edukacyjnych podczas organizowanych warsztatów i konferencji, szkolenia dla pracowników ZAZ, które nie były bezpośrednio związane z obsługą zadań, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 952-968, 978-985, 988-1224)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W Urzędzie nie zapewniono przechowywania kompletnej dokumentacji prac Rady, tj. czterech protokołów z posiedzeń Rady z 28 października 2020 r., 21 stycznia 2021 r., 18 lutego 2021 r. i 18 marca 2021 r. co było niezgodne z art. 6 ust. 1 ustawy o archiwach.

Z Urzędu Marszałkowskiego pozyskano sześć protokołów posiedzeń Rady³⁸. W Urzędzie nie przechowywano protokołów z czterech posiedzeń Rady³⁹. Protokoły te NIK pozyskała od Przewodniczącej Rady.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy o archiwach organy państwowe oraz państwowe jednostki organizacyjne, organy jednostek samorządu terytorialnego oraz samorządowe jednostki organizacyjne obowiązane są zapewnić odpowiednią ewidencję, przechowywanie oraz ochronę przed uszkodzeniem, zniszczeniem bądź utratą: powstającej w nich dokumentacji oraz nadsyłanej i składanej do nich dokumentacji, w sposób odzwierciedlający przebieg załatwiania i rozstrzygnięcia spraw.

Zgodnie z załącznikiem nr 4 do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2011 r. w sprawie instrukcji kancelaryjnej, jednolitych rzeczowych wykazów akt oraz instrukcji w sprawie organizacji i zakresu działania archiwów

³⁶ Różnica pomiędzy otrzymanymi środkami na dofinansowanie działania ZAZ i robót budowlanych ze środków PFRON, a wydatkowanymi.

³⁷ Pełniąca obowiązki od 11 marca 2022 r.

³⁸ 11 września 2020 r., 22 kwietnia 2021 r., 20 maja 2021 r., 24 czerwca 2021 r., 23 września 2021 r. i 26 października 2021 r.

³⁹ Przewodnicząca Rady przekazała łącznie dziewięć protokołów, w tym cztery protokoły, których nie uzyskano z Urzędu, tj. z 28 października 2020 r., 21 stycznia 2021 r., 18 lutego 2021 r., 18 marca 2021 r.

zakładowych⁴⁰, dokumentacja prac Rady należy do kategorii archiwalnej 922 - Wojewódzka rada do spraw osób niepełnosprawnych, tj. kategorii archiwalnej A.

Kierownik Referatu ds. staży i środków PFRON⁴¹ nie posiadała wiedzy w zakresie działalności Wojewódzkiej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych, nie widziała dokumentacji z prac tej Rady. Kierownik zeznała, że dokumentacja prac Rady nie była jej przedkładana. Sekretarz Województwa wyjaśnił, że kontrolującym przekazano wszystko co było w zasobach Departamentu NZ. Główny specjalista w Departamencie wyjaśnił, że dokumentacja prac Rady przechowywana była zgodnie z obowiązującymi procedurami.

Członkini Zarządu wyjaśniła, że z informacji przekazanych przez Dyrektora Departamentu NZ dotyczących obsługi przez Departament NZ rad i komitetów sterujących nie wynikało, iż Rada obsługiwana była przez ten Departament. Z uwagi na brak informacji, że w Departamencie jest osoba wyznaczona do prowadzenia ww. spraw w opinii członkini Zarządu, nie mogła ona sprawować nadzoru w tym zakresie.

(akta kontroli str. 478, 514, 575-576, 813, 880, 2712-2714, 7458-7459, 7093-7102, 7393-7408)

NIK nie zgadza się z powyższymi wyjaśnieniami, bowiem zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Urzędu⁴², do zadań Departamentu NZ należała obsługa Rady, działającej przy Marszałku. Skoro obsługa Rady należała do zadań ww. Departamentu, dokumentacja z jej prac winna być gromadzona przez ten Departament, tym bardziej, że Rada miała m.in. inspirować przedsięwzięcia zmierzające do integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, opiniować i oceniać programy, projekty uchwał w zakresie działalności na rzecz osób niepełnosprawnych, które opracowywane i realizowane były przez Samorząd Województwa.

(akta kontroli str. 449-558)

2. Wbrew art. 44a ust. 2 pkt 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej, nie poddano opiniowaniu przez Radę, projektu uchwały w sprawie aktualizacji Programu wyrównywania szans na lata 2017-2022.

20 lutego 2019 r. Zarząd przyjął projekt aktualizacji Wojewódzkiego programu wyrównywania szans⁴³ oraz tryb konsultacji społecznych tego projektu. 18 lipca 2019 r. Zarząd przyjął sprawozdanie z przeprowadzonych konsultacji oraz aktualizację ww. Programu⁴⁴. Projekt uchwały w sprawie aktualizacji Programu nie został przekazany Radzie do opiniowania.

(akta kontroli str. 564, 575-576, 778, 781-784, 786, 814-819)

Sekretarz Województwa wyjaśnił, że Program był przedmiotem publicznych konsultacji, gdzie zainteresowane podmioty mogły wnieść uwagi. Rada nie zajęła stanowiska w tej sprawie. Departament NZ nie posiadał protokołu świadczącego o tym, by tematem obrad Rady było opiniowanie aktualizacji Programu.

(akta kontroli str. 812-813)

⁴⁰ Dz.U. Nr 14, poz. 67.

⁴¹ Od 1 marca 2021 r. do 31 stycznia 2022 r.

⁴² Uchwały Zarządu Województwa Śląskiego nr 354/20/VI/2019 z 22 lutego 2019 r., nr 443/24/VI/2019 z 6 marca 2019 r., nr 733/35/VI/2019 z 12 kwietnia 2019 r., nr 1476/51/VI/2019 z 26 czerwca 2019 r., nr 1756/59/VI/2019 z 31 lipca 2019 r., nr 2497/78/VI/2019 z 6 listopada 2019 r., nr 2786/85/VI/2019 z 4 grudnia 2019 r., nr 327/101/VI/2020 z 5 lutego 2020 r., nr 446/104/VI/2020 z 19 lutego 2020 r., nr 1571/151/VI/2020 z 22 lipca 2020 r., nr 3120/199/VI/2020 z 29 grudnia 2020 r., nr 1767/257/VI/2021 z 23 lipca 2021 r.

⁴³ Uchwała nr 342/19/VI/2019 Zarządu Województwa Śląskiego z 20 lutego 2019 r.

⁴⁴ Uchwała nr 1625/57/VI/2019 Zarządu Województwa Śląskiego z 18 lipca 2019 r.

NIK zauważa, że przeprowadzenie konsultacji społecznych nie jest tożsame z poddaniem Programu opiniowaniu przez Radę w myśl art. 44a ust. 2 pkt 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej.

3. Nie monitorowano stopnia realizacji celów określonych w Programie wyrównywania szans, wbrew postanowieniom punktu 15 – „Monitoring i ewaluacja” tego Programu.

Zgodnie z punktem 15 – „Monitoring i ewaluacja” Programu wyrównywania szans, przyjętym Uchwałą nr 1625/57/VI/2019 Zarządu Województwa Śląskiego z dnia 18 lipca 2019 r. zbieranie informacji na temat realizacji Programu miało odbywać się w okresie rocznym⁴⁵. Monitoring Programu miał być prowadzony na podstawie baz danych realizatorów Programu. Wynikiem monitoringu miała być coroczna informacja prezentująca postępy wdrażania Programu. Rokiem bazowym w systemie monitoringu miał być 2017 r. Sporządzane przez realizatorów raporty cząstkowe przekazywane miały być do Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej w terminie do końca lutego roku następującego po okresie monitorowania. Raporty monitoringowe miały podlegać zatwierdzeniu przez Zarząd Województwa.

Za lata 2019-2021 nie przeprowadzono monitoringu Programu wyrównywania szans. Przyjęte w Programie wskaźniki nie zostały zwymiarowane, nie wskazano wartości początkowych wskaźników, a także w odniesieniu do żadnego z 48 wskaźników produktu i 10 z 20 wskaźników rezultatu nie wskazano wartości docelowych – planowanych do osiągnięcia.

(akta kontroli str. 565, 578-775, 778, 896-897)

Pełnomocnik ds. osób niepełnosprawnych wyjaśnił, że przyjęte w Programie wskaźniki uznano za miarodajne.

Odnosząc się do monitoringu Programu Sekretarz wyjaśnił, że na ograniczenie działań monitorujących Program wpłynęły: fluktuacja kadr w Referacie ds. staży i środków PFRON, zmniejszenie liczby pracowników oraz dwuletnia sytuacja pandemiczna. Dodatkowo Sekretarz wskazał, że w czasie epidemii koronawirusa były okresy kiedy fizycznie w Referacie było obecnych do trzech pracowników – koncentrowano się wtedy na rzeczach najpilniejszych związanych w szczególności z finansowaniem ZAZ. Sekretarz wskazał, że monitoring zostanie opracowany w terminie do 31 grudnia 2022 r.

P.o. Dyrektora Departamentu NZ⁴⁶ oraz Główny specjalista w tym Departamencie wyjaśnili, że monitoring za 2019 r. nie został odnaleziony oraz że podjęto działania w celu opracowania monitoringu za 2020 i 2021 r. Ponadto Główny specjalista wyjaśnił, że monitoring za 2019 r. był opracowywany w 2020 r. jednakże dokument ten ostatecznie nie został opracowany, co wiązało się z rozwojem pandemii COVID-19 oraz zmianami personalnymi w Departamencie.

Dyrektor Departamentu⁴⁷ wyjaśniła, że dokument dotyczący monitoringu Programu wyrównywania szans obejmujący 2019 r. był przygotowywany przez Departament. Według wiedzy Dyrektora z uwagi na występujące braki w raporcie prowadzono korespondencję w tym zakresie i do zakończenia Jej pracy w Departamencie dokument ten był w trakcie przygotowywania przez pracowników.

⁴⁵ Okresem monitorowania miał być rok kalendarzowy.

⁴⁶ Od 11 marca 2022 r.

⁴⁷ Dyrektora od 1 grudnia 2008 r. do 6 marca 2019 r., a następnie p.o. Dyrektora od 7 marca 2019 r. do 6 stycznia 2020 r. i Z-ca Dyrektora od 7 stycznia 2020 r. do 30 kwietnia 2020 r.

Byli Dyrektorzy Departamentu NZ⁴⁸ nie posiadali wiedzy w tym zakresie, bądź nie pamiętali czy taki dokument został opracowany. Również Kierownik Referatu ds. staży i środków PFRON⁴⁹ nie posiadała wiedzy o monitoringu Programu.

Członkini Zarządu nadzorująca Departament NZ od 17 lipca 2020 r. wyjaśniła, że nie informowano jej o konieczności sporządzenia monitoringu podczas m.in. cotygodniowych spotkań z Dyrekcją Departamentu NZ, które prowadzone były w ramach nadzoru nad Departamentem.

(akta kontroli str. 562-569, 879, 897, 6946-6961, 7027-7032, 7033-7042, 7093-7102, 7393-7408, 7857-7868)

NIK zauważa, że kompleksowa ocena Programu była niewykonalna bowiem nie określono w nim przede wszystkim wartości początkowych, jak i końcowych wskaźników/mierników. Tym samym niemożliwe było sprawdzenie stopnia osiągnięcia założonych w nim celów.

4. Wydatkowanie niezgodnie z przeznaczeniem środków na koszty obsługi realizowanych zadań, określonych w art. 54 pkt 3 ustawy o rehabilitacji w łącznej wysokości 342,4 tys. zł, tj.:
 - a) W latach 2019-2020 ze środków na koszty obsługi realizowanych zadań pokryte zostały wydatki w łącznej kwocie 173,2 tys. zł na: organizację kiermaszy świątecznych, pikników i zawodów sportowych w ramach konkursów ofert (finansowanych ze środków województwa), szkoleń dla pracowników ZAZ, sfinansowany został również zakup sprzętu na organizowane szkolenia/konferencje/warsztaty oraz sprzętu do prowadzenia działań edukacyjnych, w tym m.in. na zakup symulatora odczuć starczych. Ww. wydatki nie miały bezpośredniego związku z obsługą zadań określonych w art. 35 ust. 1 pkt 5 i 6 oraz art. 36 ustawy o rehabilitacji.
 - b) W okresie od 18 listopada do 8 grudnia 2020 r. ze środków przeznaczonych na koszty obsługi realizowanych zadań wydatkowano łączną kwotę 169,2 tys. zł na dofinansowanie ZAZ oraz inwestycji budowlanych. W okresie od 1 stycznia do 8 grudnia 2020 r. otrzymano z PFRON łącznie 23 367,6 tys. zł na realizację zadań sfinansowanych ze środków PFRON (dofinansowanie ZAZ i robót budowlanych), natomiast wydatkowano łącznie 23 536,8 tys. zł. Różnica pokryta została ze środków przeznaczonych na koszty obsługi realizowanych zadań. Wnioski o przekazanie środków PFRON w 2020 r. sporządzone zostały 7 stycznia, 31 marca, 1 lipca, 23 października i 7 grudnia. Środki przekazywane były we wnioskowanej wysokości powiększone o koszty obsługi. Wniosek o środki do PFRON sporządzono 7 grudnia 2020 r. i przekazano za pismem 8 grudnia 2020 r.⁵⁰ Środki te otrzymano 9 grudnia 2020 r. Wartość kosztów obsługi realizowanych zadań w kwocie 169,2 tys. zł została wyrównana po otrzymaniu wnioskowanych środków z Funduszu tj. 9 grudnia 2020 r.

Powyższe stanowi naruszenie art. 54 pkt 3 ustawy o rehabilitacji, zgodnie z którym ze środków Funduszu pokrywane są koszty obsługi zadań realizowanych przez samorządy powiatowe i wojewódzkie w wysokości faktycznie poniesionej,

⁴⁸ Dyrektor od 7 stycznia 2020 r. do 16 lipca 2020 r. oraz p.o. Z-cy Dyrektora nadzorująca Referat od 11 stycznia 2021 r. do 14 czerwca 2021 r., Z-ca Dyrektora nadzorująca Referat od 15 czerwca 2021 r. do 31 stycznia 2022 r. i p.o. Dyrektora od 1 lutego 2022 r. do 10 marca 2022 r., Dyrektor od 11 stycznia 2021 r. do 26 czerwca 2021 r.

⁴⁹ Pełniąca obowiązki kierownika od 1 marca 2020 r. do 31 października 2020 r. i Kierownik od 1 listopada 2020 r. do 9 lutego 2021 r.

⁵⁰ Wpływ do PFRON 9 grudnia 2020 r.

stanowiącej nie więcej niż 2,5% środków wykorzystanych na realizację zadań, o których mowa w art. 48 ust. 1 pkt 1.

(akta kontroli str. 957, 969-971, 1081-1085, 5439-5453)

Sekretarz wyjaśnił, że poniesione wydatki dotyczą lat 2019-2020, a osoby decyzyjne i realizujące wydatki nie pracują w Referacie ds. Staży i środków PFRON oraz Departamencie NZ.

Pomoc administracyjna w Departamencie NZ w notatce z 15 kwietnia 2021 r. wskazała, że wydatek w wysokości 9,9 tys. zł związany z konkursem ofert na realizację zadań publicznych pn. „Śląskie niepełnosprawnym” poniesiony został z rozdziału 75018 przeznaczonego do refundacji wydatków związanych z obsługą realizacji zadań PFRON, natomiast winien był być dokonany z rozdziału 85395 przeznaczonego do realizacji zadania Programu wyrównywania szans. Notatka potwierdzona została przez Głównego specjalistę w tym Departamencie.

Dyrektor⁵¹ Departamentu NZ nie posiadała wiedzy o zakupach symulatorów odczuć starczych. Wyjaśniła ponadto, że imprezy cykliczne finansowane były ze środków obsługi, na podstawie opinii Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych, który wskazał, że działania takie mogą być podejmowane.

(akta kontroli str. 985, 7463-7464, 7857-7868)

Dyrektor⁵² Departamentu NZ nie posiadała wiedzy, iż środki z obsługi zadań wydatkowane były na wskazane poniżej działania. Kierownik Referatu ds. staży i środków PFRON⁵³ wyjaśniła, że symulator odczuć starczych miał być wykorzystywany do działań edukacyjnych prowadzonych przez Referat, przy czym w okresie wykonywania przez nią obowiązków kierownika Referatu, urządzenie to nie było wykorzystywane. Główny specjalista w Departamencie wyjaśnił, że decyzja o pokryciu wydatków na organizację imprez (kiermaszy, zawodów sportowych) podjęta została w 2010 r. przez ówczesnego Marszałka oraz na podstawie opinii Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych, która wskazywała, że do uznania Marszałka pozostawał zakres kosztów pokrywanych z budżetu Województwa. Główny specjalista wskazał, że ideą imprez była chęć zorganizowania alternatywnej formy terapii zajęciowej dla pracowników ZAZ, było to poszerzenie integracji pracowników ZAZ. Natomiast szkolenie dedykowane było poza pracownikami Departamentu, dla księgowych ZAZ.

(akta kontroli str. 6962-6977, 6983-7004, 7027-7032)

NIK nie podziela powyższych wyjaśnień, bowiem ze środków na obsługę realizowanych zadań winny być ponoszone wydatki bezpośrednio z nimi związane, w sferze merytorycznej (m.in. wydatki dotyczące wynagrodzeń i pochodnych, szkoleń dla pracowników realizujących powyższe zadania) oraz związanych z wykonywaniem czynności technicznych (m.in. zakup komputerów wraz z oprogramowaniem, zakup materiałów biurowych). Jednocześnie NIK zwraca uwagę, że zgodnie z art. 36 ust. 2 ustawy o rehabilitacji, zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, mogą być realizowane przez fundacje oraz organizacje pozarządowe na zlecenie samorządu województwa lub powiatu – ze środków PFRON (przekazanych wg algorytmu). Konkursy dotyczące organizacji pikników i zawodów sportowych mogłyby zostać przeprowadzone w ramach środków PFRON na realizację zadań, w przypadku skierowania pod obrady Sejmiku projektu uchwały w sprawie określenia zadań, na które Województwo Śląskie przeznacza środki PFRON.

⁵¹ Pełniąca obowiązki w okresie od 1 grudnia 2018 r. do 6 stycznia 2020 r. i jako Z-ca Dyrektora w okresie od 7 stycznia 2020 r. do 30 kwietnia 2020 r.

⁵² Pełniąca obowiązki w okresie od 7 stycznia 2020 r. do 16 lipca 2020 r.

⁵³ Pełniąca obowiązki w okresie od 1 marca 2020 r. do 9 lutego 2021 r.

NIK negatywnie ocenia działania Marszałka w zakresie ustalania i przekazywania środków na realizację zadań określonych w ustawie o rehabilitacji. W latach 2019-2020 wydatkowano niezgodnie z przeznaczeniem kwotę 342,4 tys. zł środków, które nie były bezpośrednio związane z kosztami obsługi realizowanych zadań, tj. poniesiono je m.in. na organizację pikników, kiermaszy, zawodów sportowych dla osób niepełnosprawnych, a także zrealizowano z tej puli przelewy na dofinansowanie działalności ZAZ oraz robót budowlanych. W Urzędzie nie zapewniono przechowywania kompletnej dokumentacji prac Rady w 2020 i 2021 r., co było niezgodne z art. 6 ust. 1 ustawy o archiwach. Wbrew postanowieniom art. 44a ustawy o rehabilitacji nie poddano opiniowaniu Rady projektu uchwały Zarządu dotyczącej aktualizacji Programu wyrównywania szans. W programie tym nie wskazano mierzalnych wskaźników stopnia realizacji celów, rozliczalności tych wskaźników oraz wartości początkowych, na podstawie których mierzone byłyby postępy realizowanych działań. W ocenie NIK, przyjęty w Programie wyrównywania szans system monitoringu nie umożliwił skutecznego dokonywania pomiaru i oceny realizacji celów programu i nie pozwalał na dokonanie oceny stopnia jego realizacji. Brak takich wskaźników uniemożliwił przeprowadzenie rzetelnego monitoringu Programu.

OBSZAR

2. Dotowanie zadań oraz osiągnięcie zakładanych celów.

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą w Departamencie NZ miała miejsce następująca fluktuacja kadr: pięć razy zmienił się Dyrektor Departamentu NZ⁵⁴, siedem razy dokonano zmian na stanowisku Zastępcy Dyrektora⁵⁵ Departamentu. Ponadto, 14 z 27 pracowników merytorycznych Departamentu (51,8%) odeszło z pracy w Urzędzie, bądź zostało przeniesionych do innych Departamentów. W Referacie ds. staży i środków PFRON na dzień 1 kwietnia 2022 r. pracowało 11 osób w tym: jedna od 2009 r.⁵⁶; jedna od 2018 r.⁵⁷; jedna od 2020 r.⁵⁸; sześć od 2021 r.⁵⁹; dwie od 2022 r.⁶⁰ Ww. Departament w okresie objętym kontrolą nadzorowany był przez Dariusza Starzyckiego Wicemarszałka Województwa (do 16 lipca 2020 r.), a następnie Izabelę Domogałę członkinię Zarządu Województwa (od 17 lipca 2020 r.).

(akta kontroli str. 13-99, 104-109, 449-450, 454-458, 478, 488-495, 514-515, 523-529, 549-550)

2.1. W latach 2019-2021 Samorząd realizował zadania na rzecz rehabilitacji osób niepełnosprawnych polegające m.in. na:

- a) Wspieraniu inwestycji w obiektach użyteczności publicznej służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych oraz dofinansowanie robót budowlanych ze środków PFRON;
- b) Organizacji wydarzeń mających na celu kształtowanie właściwych postaw społecznych wobec osób niepełnosprawnych poprzez organizację

⁵⁴ 1) Dyrektor Departamentu od 1 grudnia 2008 r. do 6 marca 2019 r. p.o. Dyrektora od 7 marca 2019 r. do 6 stycznia 2020 r., 2) Dyrektor Departamentu od 7 stycznia 2020 r. do 16 lipca 2020 r., 3) Dyrektor Departamentu od 11 stycznia 2021 r. do 26 czerwca 2021 r., 4) p.o. Dyrektora Departamentu od 1 lutego 2022 r. do 10 marca 2022 r., 5) p.o. Dyrektora Departamentu od 11 marca 2022 r.

⁵⁵ 1) Z-ca Dyrektora Departamentu od 1 września 2017 r. do 6 stycznia 2020 r. oraz od 17 lipca 2020 r. do 28 lutego 2022 r., 2) Z-ca Dyrektora Departamentu od 7 stycznia 2020 r. do 30 kwietnia 2020 r., 3) p.o. Z -cy Dyrektora Departamentu od 22 stycznia 2018 r. do 6 marca 2019 r., 4) p.o. Z-cy Dyrektora Departamentu od 1 marca 2020 r. do 31 grudnia 2020 r., 5) Z-ca Dyrektora Departamentu od 3 czerwca 2020 r. do 16 lipca 2020 r., 6) p.o. Z-cy Dyrektora Departamentu od 11 stycznia 2021 r. do 14 czerwca 2021 r., Z-ca Dyrektora Departamentu od 15 czerwca 2021 r. do 31 stycznia 2022 r., 7) p.o. Z-cy Dyrektora Departamentu od 1 lutego 2022 r. do 10 marca 2022 r.

⁵⁶ Pełnomocnik ds. osób niepełnosprawnych, główny specjalista od 1 października 2009 r.

⁵⁷ Inspektor od 1 listopada 2018 r.

⁵⁸ Inspektor od 1 stycznia 2020 r.

⁵⁹ Główny specjalista przeniesiony czasowo od 11 maja 2021 r. z Departamentu Finansowego, pomoc administracyjna przeniesiona czasowo od 11 maja 2021 r. z Departamentu Promocji i Projektów Społecznych, trzech inspektorów zatrudnionych od 15 marca 2021 r., 15 czerwca 2021 r., 15 lipca 2021 r.

⁶⁰ Inspektor zatrudniony od 14 lutego 2022 r., pomoc administracyjna zatrudniona od 7 marca 2022 r.

konkursów w dziedzinie działalności na rzecz osób niepełnosprawnych – ze środków własnych oraz PFRON;

- c) wspieraniu poziomu aktywności społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych poprzez dotowanie ZAZ – ze środków własnych oraz PFRON.

Powyższe działania wpisywały się również w cele Programu wyrównywania szans (aktualizacja 2019 r.). Charakter realizowanych zadań miał zasięg wojewódzki. Łącznie w latach 2019-2021 wydatkowano na ww. zadania ze środków PFRON łącznie 68 527,6 tys. zł oraz ze środków Województwa 2 334,1 tys. zł.

W latach 2019-2021 Urząd nie opracowywał i nie przekazywał Pełnomocnikowi Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych informacji o prowadzonej działalności, o której mowa w art. 35 ust. 1 pkt 3 ustawy o rehabilitacji, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 578-775, 4391-4397, 4432, 7845-7846)

2.2. W województwie śląskim w okresie objętym kontrolą funkcjonowało 14 ZAZ, w tym cztery⁶¹, których organizatorami były jednostki samorządu terytorialnego i 10⁶², których organizatorami były organizacje pozarządowe, w tym jedna organizacja pozarządowa prowadziła trzy Zakłady⁶³. Do szczegółowego badania wybrano⁶⁴ trzy wnioski o dofinansowanie ze środków PFRON dotyczące kosztów utworzenia i działania ZAZ:

1. Zakład Aktywności Zawodowej Fundacji „Nadzieja Dzieci” w Zabrze (kwoty dofinansowania według algorytmu PFRON 2019 r. 2 090 tys. zł, 2020 r. 2 500 tys. zł, 2021 r. 2 500 tys. zł);
2. Rudzki Zakład Aktywności Zawodowej w Rudzie Śląskiej (kwoty dofinansowania według algorytmu PFRON 2019 r. 1 870 tys. zł, 2020 r. 2 125 tys. zł, 2021 r. 2 125 tys. zł);
3. Zakład Produkcyjno-Usługowy „Wspólna Pasja” w Żorach (kwoty dofinansowania według algorytmu PFRON 2019 r. 1 540 tys. zł, 2020 r. 1 750 tys. zł, 2021 r. 1 750 tys. zł).

Dokumentacja dotycząca utworzenia ww. ZAZ nie została przedłożona zespołowi przeprowadzającemu czynności kontrolne, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 7456, 7458, 7933)

Pracownicy Departamentu NZ prowadzili z Organizatorami ZAZ negocjacje dotyczące warunków umów oraz kosztów działalności ZAZ. Prowadzone negocjacje nie miały wpływu na wysokość dofinansowania kosztów utworzenia i działania ZAZ oraz postanowienia zawarte w umowach.

(akta kontroli str. 1430, 1436-1448, 1539-1552, 1564-1570, 1663-1672, 1674-1675, 1686-1687)

⁶¹ Rudzki Zakład Aktywności Zawodowej w Rudzie Śląskiej, Zakład Produkcyjno-Usługowy „Wspólna Pasja” w Żorach, Zakład Usług Pralniczych w Wodzisławiu Śląskim, Gliwicki Zakład Aktywności Zawodowej.

⁶² ZAZ „GRILL” Ośrodka dla Osób Niepełnosprawnych Miłosierdzie Boże w Mikołowie-Borowej Wsi, ZAZ Ośrodka dla Osób Niepełnosprawnych Miłosierdzie Boże w Mikołowie-Borowej Wsi, Ośrodek Rehabilitacyjno-Szkoleniowo-Wypoczynkowy „LALIKI” Bielskiego Stowarzyszenia Artystycznego „Teatr Grodzki” w Lalikach - Zwardoń, ZAZ Fundacji „Nadzieja Dzieci” w Zabrze, ZAZ św. Marcina w Katowicach Caritas Archidiecezji Katowickiej, ZAZ przy Bytomskim Stowarzyszeniu Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej w Bytomiu, Zakład Introligatorsko-Drukarski Bielskiego Stowarzyszenia Artystycznego „Teatr Grodzki” w Bielsku –Białej, Zakład Stolarski przy Stowarzyszeniu „Komitet Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski” w Jastrzębiu Zdroju, ZAZ „YAVA” w Częstochowie, Chorzowski Zakład Aktywności Zawodowej Regionalnej Fundacji Pomocy Niewidomym.

⁶³ Caritas Archidiecezji Katowickiej prowadził: ZAZ „GRILL” Ośrodka dla Osób Niepełnosprawnych Miłosierdzie Boże w Mikołowie-Borowej Wsi, ZAZ Ośrodka dla Osób Niepełnosprawnych Miłosierdzie Boże w Mikołowie-Borowej Wsi, ZAZ św. Marcina w Katowicach.

⁶⁴ Próba została wybrana w sposób celowy według najwyższych kwot dofinansowania.

Umowy określały m.in.: wysokość, termin oraz sposób przekazania środków Funduszu przeznaczonych na utworzenie/działanie ZAZ, z podziałem na poszczególne rodzaje kosztów, formularze informacji o wydatkowanych środkach PFRON oraz środkach uzyskanych z innych źródeł; warunki negocjacji umowy, termin zawarcia umowy ubezpieczenia wyposażenia i środków trwałych dofinansowanych ze środków Funduszu.

Aneksy na środki z algorytmu na lata 2019-2021 zawierane były do 30 listopada roku poprzedzającego, co było zgodne z § 3 ust. 3 rozporządzenia w sprawie ZAZ. Natomiast aneksy na 2022 r. w odniesieniu do wszystkich 14 ZAZ zawarte zostały w grudniu 2021 r. – od 22 do 28 dni po ww. terminie wskazanym w rozporządzeniu w sprawie ZAZ, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Środki z algorytmu na działalność ZAZ w 2021 r. II tranza przekazane zostały w terminie określonym w § 10 ust. 1 rozporządzenia w sprawie ZAZ. W latach 2019-2020 obie transze środków z algorytmu, a w 2021 r. I tranza nie były przekazywane terminowo, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W latach 2019-2021 zawierane były odrębne aneksy na środki pochodzące z algorytmu – przekazywane przez PFRON za pośrednictwem Urzędu Marszałkowskiego oraz (w przypadku ZAZ, które otrzymywały środki z budżetu województwa) odrębne aneksy na środki budżetowe.

(akta kontroli str. 952-968, 1662, 7933)

Żaden z 14 ZAZ działających na terenie województwa nie otrzymywał w latach 2019-2021 środków z budżetu województwa, na działanie ZAZ, w wysokości co najmniej 10% kosztów ZAZ, o których mowa w art. 29 ust. 3 pkt. 2 ustawy o rehabilitacji.

Osiem⁶⁵ ZAZ (utworzonych w latach 2003-2009) otrzymywało z budżetu województwa środki w wysokości od 25,9 tys. zł do 166,5 tys. zł⁶⁶, które stanowiły w poszczególnych latach od 1,26% do 3,43% kosztów ZAZ. Przy czym przekazywane kwoty w poszczególnych latach 2019-2021 były stałe – nie miały na nie wpływu zmiany wartości kosztów poszczególnych ZAZ, w tym zmiany w liczbie zatrudnionych osób niepełnosprawnych⁶⁷.

W aneksie do umowy jednego⁶⁸ z sześciu ZAZ, który otrzymywał środki z budżetu województwa ujęto zapisy, że *Organizator oświadcza, że nie ubiega się i nie będzie się ubiegać w przyszłości o finansowanie działalności zakładu z budżetu Województwa Śląskiego, w związku ze zwiększonym zatrudnieniem osób niepełnosprawnych (...) oraz nie będzie z tego tytułu wysuwać żadnych roszczeń względem Województwa.*

Pozostałe sześć⁶⁹ z 14 ZAZ (utworzonych w latach 2013-2018) nie otrzymywało z budżetu województwa żadnych środków. Departament NZ nie analizował

⁶⁵ Rudzki Zakład Aktywności Zawodowej w Rudzie Śląskiej – otrzymywał kwotę 157,25 tys. zł, co stanowiło 2,41% w 2019 r., 2,8% w 2020 r. i 2,63% w 2021 r.; Zakład Produkcyjno-Usługowy „Wspólna Pasja” w Żorach - otrzymywał kwotę 92,5 tys. zł, co stanowiło 1,26% w 2019 r., 1,50% w 2020 r., 1,28% w 2021 r.; ZAZ Ośrodka dla Osób Niepełnosprawnych Miłosierdzie Boże w Mikołowie-Borowej Wsi – otrzymywał kwotę 53,65 tys. zł, co stanowiło 1,84% w 2019 r., 2,04% w 2020 r., 1,75% w 2021 r.; Ośrodek Rehabilitacyjno-Szkoleniowo-Wypoczynkowy „LALIKI” Bielskiego Stowarzyszenia Artystycznego „Teatr Grodzki” w Lalikach – Zwardoń – otrzymywał kwotę 40,7 tys. zł, co stanowiło 2,54% w 2019 r., 2,57% w 2020 r., 2,35% w 2021 r.; ZAZ Fundacji „Nadzieja Dzieci” w Zabrze – otrzymywał kwotę 166,5 tys. zł, co stanowiło 2,33% w 2019 r., 2,35% w 2020 r., 2,27% w 2021 r.; Zakład Introligatorsko-Drukarski Bielskiego Stowarzyszenia Artystycznego „Teatr Grodzki” w Bielsku –Białej – otrzymywał kwotę 74 tys. zł, co stanowiło 3,43% w 2019 r., 3,46% w 2020 r., 3,24% w 2021 r.; Zakład Stolarski przy Stowarzyszeniu „Komitet Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski” w Jastrzębiu Zdroju – otrzymywał kwotę 25,9 tys. zł, co stanowiło 2,54% w 2019 r., 2,20% w 2020 r., 2,02% w 2021 r.; Zakład Usług Pralniczych w Wodzisławiu Śląskim – otrzymywał kwotę 61,05 tys. zł, co stanowiło 2,38% w 2019 r., 3,17% w 2020 r., 3,08% w 2021 r.

⁶⁶ W roku utworzenia ZAZ środki stanowiły 10% algorytmu, jednak powyższe kwoty nie były zwiększane, co spowodowało spadek ich udziału procentowego w stosunku do zwiększanego algorytmu.

⁶⁷ Ustalona wartość dofinansowana przy tworzeniu ZAZ była niezmienna, pomimo zmian wartości kosztów działalności ZAZ oraz zmian w zatrudnieniu (zmniejszaniu i zwiększaniu zatrudnienia.)

⁶⁸ ZAZ „Wspólna Pasja” w Żorach - Aneks nr 20 z 22 kwietnia 2014 r. zawarty z Miastem Żory – Organizatorem.

⁶⁹ Gliwicki Zakład Aktywności Zawodowej, ZAZ „GRILL” Ośrodek dla Osób Niepełnosprawnych Miłosierdzie Boże w Mikołowie-Borowej Wsi, YAVA” w Częstochowie, Chorzowski Zakład Aktywności Zawodowej Regionalnej Fundacji Pomocy Niewidomym, ZAZ św. Marcina w Katowicach Caritas Archidiecezji Katowickiej, ZAZ przy Bytomskim Stowarzyszeniu Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej w Bytomiu.

możliwości pokrycia tych środków z innych źródeł, o czym mowa w art. 29 ust. 3 pkt. 2 ustawy o rehabilitacji.

Powyższe kwestie dofinansowania ZAZ ze środków budżetu województwa oraz postanowień umów i aneksów zawartych przez Województwo z Organizatorami zostały opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Pomimo kierowanych wniosków⁷⁰ ZAZ o zmianę warunków umów w zakresie finansowania bieżącej działalności ze środków budżetu województwa, Departament NZ rozpatrywał negatywnie wnioski, powołując się na brak zabezpieczenia środków w budżecie na ten cel oraz powołując się na zapisy umów o zrzeczeniu się finansowania ZAZ ze środków budżetu województwa.

W 2021 r. Departament NZ⁷¹ zwrócił się do Skarbnik Województwa o dodatkowe środki finansowe na wsparcie sześciu ZAZ, które nie otrzymywały corocznego dofinansowania kosztów działania ze środków województwa śląskiego. W odpowiedzi Skarbnik wskazała m.in. że zgodnie z art. 29 ust. 3 pkt 2 ustawy o rehabilitacji szukanie innych źródeł finansowania nie należy do województwa.

(akta kontroli str. 1662, 1683-1692, 1708-1713, 7894-7901)

Aneksy umów na środki pochodzące z budżetu województwa sporządzane były na podstawie preliminarzy kosztów, które przedkładane były przez ZAZ do 30 września roku poprzedniego. W preliminarzach kosztów ujmowane były terminy (kwartały) i cel wydatkowania środków pochodzących z budżetu województwa.

Aneksy dotyczące środków pochodzących z budżetu województwa nie zawierały określonego terminu wypłaty środków lubiennej daty wypłaty tychże środków – w § 1 ust. 2 aneksu zawarto zapis o niezwłocznym przekazaniu środków z budżetu województwa po podpisaniu aneksu.

Kwestie przekazania środków wynikających z aneksów do ww. umów w odniesieniu do ZAZ „Wspólna Pasja” w Żorach (aneksy do umów na środki budżetu Województwa w 2019 r. i 2020 r.) opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 1792-1797, 1819-1824, 1862-1877, 1897, 1902, 3900-4058, 4141-4360)

ZAZ-y składały do Urzędu rozliczenia otrzymanych środków. Na podstawie rozliczeń złożonych w 2021 r. przez trzy podmioty dobrane do badania (tj.: Rudzki ZAZ, ZAZ Fundacji „Nadzieja Dzieci” w Zabrze oraz Zakład Produkcyjno-Usługowy „Wspólna Pasja” w Żorach) wynikało, że koszty działania ZAZ w części finansowanej ze środków PFRON obejmowały m.in.: wynagrodzenia osób niepełnosprawnych⁷², wynagrodzenia personelu Zakładu, dodatkowe wynagrodzenia roczne, należne od pracodawcy składki, materiały, energię, usługi materialne i niematerialne.

(akta kontroli str. 2421-2425)

2.3. W latach 2019-2020 przeprowadzonych zostało łącznie sześć konkursów w dziedzinie działalności na rzecz osób niepełnosprawnych, tj.:

- w 2019 r. dwa konkursy pn. „Piknik Integracyjny Osób Niepełnosprawnych” i „Zawody Sportowo-Rekreacyjne Osób Niepełnosprawnych” (ujęte w jednym konkursie) dotyczące realizacji zadań w dziedzinie działalności na rzecz osób niepełnosprawnych, na realizację których przeznaczono łącznie kwotę 150,0 tys. zł;
- w 2020 r. dwa konkursy pn. „Śląskie niepełnosprawnym” i „Organizowanie różnorodnych form wsparcia dla dzieci i osób dorosłych oraz ich rodziców

⁷⁰ Pismo Bytomskiego Stowarzyszenia Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej z 16 kwietnia 2020 r., pismo Fundacji „Nadzieja Dzieci” z Zabrze z 18 maja 2022 r.

⁷¹ Pismo nr NZ-SP-ZP.925.24.2021 z 19 kwietnia 2021 r.

⁷² Do wysokości 100% minimalnego wynagrodzenia, proporcjonalnie do wymiaru czasu pracy.

i opiekunów w zakresie niepełnosprawności: intelektualnej, wzrokowej oraz ze spektrum Autyzmu i Zespołu Aspergera”, na realizację których przeznaczono łącznie kwotę 80,8 tys. zł;

- w 2021 r. dwa konkursy pn. „Wsparcie dla osób z dysfunkcją słuchu” oraz „Śląskie niepełnosprawnym II”, na realizację których przeznaczono łącznie kwotę 504,0 tys. zł.

Cztery z sześciu konkursów zrealizowane zostały w ramach środków własnych samorządu województwa, jeden⁷³ ze środków PFRON, a jeden⁷⁴ pomimo ogłoszenia dotyczącego realizacji ze środków samorządu województwa sfinansowany został ze środków przeznaczonych na koszty obsługi realizowanych zadań. Ostatecznie kwota udzielonego dofinansowania w latach 2019-2021 wyniosła łącznie 718,6 tys. zł (tj. 71,5% kwoty przeznaczonej na konkursy), a faktyczna kwota wykorzystanych środków wyniosła 707,1 tys. zł (tj. 98,4% kwoty udzielonego dofinansowania).

(akta kontroli str. 4391-4397)

Na podstawie dobranych do próby⁷⁵ trzech konkursów⁷⁶ stwierdzono, że stosowane wzory dokumentów zawierały wszystkie elementy wymagane dla zlecenia i oceny wykonania zadania publicznego. Urząd ogłaszał i przeprowadzał konkursy zgodnie z art. 13, 15 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie⁷⁷ oraz zgodnie z przyjętymi wewnętrznymi uregulowaniami⁷⁸. Zleczone zadania mieściły się w katalogu zadań określonym w § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 lutego 2008 r. w sprawie rodzajów zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zleczanych fundacjom oraz organizacjom pozarządowym⁷⁹.

Ogłoszenia o konkursach zawierały wszystkie informacje określone w art. 13 ust. 2 ustawy o pożytku publicznym. Termin składania ofert był nie krótszy niż 21 dni od dnia ukazania się ogłoszenia. Konkursy ogłaszane były na stronie internetowej Urząd.

Ocenę ofert pod względem formalnym przeprowadzał Departament NZ. Na podstawie dobranych do próby badawczej dwóch ofert odrzuconych na etapie formalnym⁸⁰, dwóch ofert z najniższą oceną spośród tych, które się nie zakwalifikowały do dofinansowania⁸¹, dwóch ofert z najniższą oceną spośród tych, które zakwalifikowały się do dofinansowania⁸² oraz dwóch ofert z najwyższą punktacją⁸³ stwierdzono, że pod względem formalnym sprawdzano m.in. czy oferta została złożona w terminie,

⁷³ Przeprowadzony w 2021 r. pn. „Śląskie niepełnosprawnym II”.

⁷⁴ Ogłoszony 2019 r. pn. „Piknik Integracyjny Osób Niepełnosprawnych” i „Zawody Sportowo-Rekreacyjne Osób Niepełnosprawnych”, na który przeznaczono 100,0 tys. zł.

⁷⁵ W sposób celowy spośród ofert złożonych w ramach ogłoszonych konkursów.

⁷⁶ Z 2019 r. pn. „Piknik Integracyjny Osób Niepełnosprawnych” i „Zawody Sportowo-Rekreacyjne Osób Niepełnosprawnych”, z 2020 r. „Organizowanie różnorodnych form wsparcia dla dzieci i osób dorosłych oraz ich rodziców i opiekunów w zakresie niepełnosprawności: intelektualnej, wzrokowej oraz ze spektrum Autyzmu i Zespołu Aspergera” i 2021 r. „Wsparcie dla osób z dysfunkcją słuchu”.

⁷⁷ Dz.U. z 2022 r., poz. 1327, dalej: „ustawa o pożytku publicznym”.

⁷⁸ Regulamin przyznawania dotacji z budżetu Województwa Śląskiego na realizację zadań publicznych Województwa Śląskiego w ramach organizacji otwartych konkursów ofert oraz z pominięciem otwartych konkursów ofert na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie – przyjęty Uchwałą nr 1692/58/VI/2019 z 24 lipca 2019 r. i nr 1696/154/VI/2020 z 28 lipca 2020 r., dalej: „Regulamin przyznawania dotacji”.

⁷⁹ Dz.U. z 2016 r., poz. 1945, dalej: „rozporządzenie w sprawie rodzajów zadań z zakresu rehabilitacji”, tj.: prowadzenie grupowych i indywidualnych zajęć, które: mają na celu nabywanie, rozwijanie i podtrzymywanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych, rozwijają umiejętności sprawnego komunikowania się z otoczeniem osób z uszkodzeniami słuchu, mowy, z autyzmem i z niepełnosprawnością intelektualną, usprawniają i wspierają funkcjonowanie osób z autyzmem i z niepełnosprawnością intelektualną w różnych rolach społecznych i w różnych środowiskach (§1 pkt 5) oraz organizowanie lokalnych, regionalnych i ogólnopolskich imprez kulturalnych, sportowych, turystycznych i rekreacyjnych dla osób niepełnosprawnych wspierających ich aktywność w tych dziedzinach (§1 pkt 9) i promowanie aktywności osób niepełnosprawnych w różnych dziedzinach życia społecznego i zawodowego (§1 pkt 10).

⁸⁰ Oferta na zadanie „Jak wygrać przyszłość? Dziecko z niepełnosprawnością w placówce, szkole, życiu” i „Świętlica i Klub filmowy – Wsparcie dla osób z dysfunkcją słuchu”.

⁸¹ Oferta na zadanie piknik integracyjny w maj/czerwiec 2019 r., park Zielona i teren Centrum Sportów Letnich i Wodnych ZIELONA w Dąbrowie Górniczej i „Wsparcie dla osób z dysfunkcją słuchu – Szansa na dzisiaj”.

⁸² Oferta na zadanie: „Budzik - nowa energia” i Kampania społeczna „Głucha Moc- Animacja, Integracja”.

⁸³ Oferta na zadanie zawody sportowe w październiku 2019 r. obiekt (hala sportowa) OSiR i Park Wodny NEMO w Dąbrowie Górniczej i „Świadomość komunikacji – wsparcie osób z dysfunkcją słuchu w nabywaniu kompetencji komunikacyjnych”.

na prawidłowym wzorze druku oferty, przez uprawnione podmioty i podpisana przez osoby uprawnione do reprezentacji danego podmiotu. W odniesieniu do dwóch odrzuconych ofert na etapie formalnym stwierdzono, że jedna z nich wpłynęła po terminie, a druga nie zawierała wymaganego finansowego wkładu własnego, który określony został w ogłoszeniu o konkursie⁸⁴.

W skład komisji konkursowej wchodził przedstawiciel Urzędu, osoby wskazane przez organizacje pozarządowe⁸⁵ oraz przedstawiciele Sejmiku Województwa (Radni) jako głos doradczy. Na podstawie sześciu ofert⁸⁶ stwierdzono, że komisja konkursowa oceniała oferty na podstawie kryteriów zawartych w treści ogłoszeń o konkursach (pod względem merytorycznym, organizacyjnym, finansowym, brano również pod uwagę zasięg terytorialny). Wśród dwóch ze zbadanych ofert, które nie otrzymały dofinansowania: jedna nie uzyskała dofinansowania ze względu na niezgodność z celem ogłoszonego konkursu, a druga z uwagi na warunki konkursu, w których dofinansowanie uzyskać mogła jedna oferta z najwyższą punktacją.

Na podstawie sprawozdań z realizacji zadań dobranych do próby czterech ofert⁸⁷ stwierdzono, że trzy sprawozdania zatwierdzone zostały w terminie do 30 dni od daty ich wpływu. Jedno sprawozdanie rozpatrzone zostało w terminie 152 dni od dnia wpływu sprawozdania, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Informację o zatwierdzeniu sprawozdań z realizacji zadań dwóch z czterech ofert przekazane zostały w terminie 102 i 103 dni od podpisania protokołu przyjęcia sprawozdania.

(akta kontroli str. 897, 4384-4390, 4391-4397, 4399-4430, 4431-4500)

W konkursie „Śląskie niepełnosprawnym II” ogłoszonym w 2021 r.⁸⁸ w ramach środków PFRON, nie zapewniono możliwości składania ofert w formie elektronicznej przy użyciu generatora wniosków WITKAC⁸⁹. Na realizację konkursu przeznaczono 500,0 tys. zł, natomiast kwota udzielonego dofinansowania wyniosła 387,8 tys. zł (tj. 77,6% kwoty przeznaczonej na konkurs). P.o. Dyrektora Departamentu NZ⁹⁰ wyjaśniła, że w przypadku platformy WITKAC należało dostosować zapisy w regulaminie przyznawania dotacji w zakresie środków pozabudżetowych.

W Urzędzie przyjęto regulamin przyznawania dotacji, który obligował do przeprowadzania konkursów za pomocą platformy WITKAC, przy czym regulamin ten odnosił się do środków budżetowych.

W ocenie NIK brak zapisów w regulaminie przyznawania dotacji nie uniemożliwił zastosowania generatora ofert WITKAC, którego jedną z funkcjonalności było powiadamianie organizacji zarejestrowanych na platformie o ogłoszeniu konkursu ofert, które mogło skutecznie dotrzeć do szerszego grona oferentów.

(akta kontroli str. 2429-2434, 2443, 4422-4430, 6929-6935, 6962-6977, 7430-7435)

2.4. W 2019 r. podpisano 10⁹¹ umów na dofinansowanie ze środków PFRON robót budowlanych w obiektach służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych na łączną kwotę dofinansowania w wysokości 3 993,7 tys. zł (na podstawie wniosków

⁸⁴ Konkurs pn. „Organizowanie różnorodnych form wsparcia dla dzieci i osób dorosłych oraz ich rodziców i opiekunów w zakresie niepełnosprawności: intelektualnej, wzrokowej oraz ze spektrum autyzmu i zespołu Aspergera”.

⁸⁵ W przypadku zgłoszenia do danego konkursu.

⁸⁶ Dwóch ofert z najniższą oceną spośród tych, które się nie zakwalifikowały do dofinansowania, dwóch ofert z najniższą oceną spośród tych, które zakwalifikowały się do dofinansowania oraz dwóch ofert z najwyższą punktacją.

⁸⁷ Dwóch ofert z najniższą oceną spośród tych, które zakwalifikowały się do dofinansowania oraz dwóch ofert z najwyższą punktacją.

⁸⁸ Na podstawie Uchwały Zarządu nr 1420/241/VI/2021 z dnia 15 czerwca 2021 r.

⁸⁹ Elektroniczny generator wniosków WITKAC – oprogramowanie do obsługi otwartych konkursów ofert i dotacji udzielanych w formie pozakonkursowej. Narzędzie, ułatwiające współpracę urzędów z organizacjami pozarządowymi. Był to kompleksowy system informatyczny usprawniający m.in. ogłaszanie konkursów ofert, nabór i ocenę wniosków dotacyjnych, tworzenie umów oraz składanie i weryfikację sprawozdań; dalej: „WITKAC”.

⁹⁰ P.o. Z-cy Dyrektora w okresie od 11 stycznia 2021 r. do 14 czerwca 2021 r., Z-ca Dyrektora w okresie od 15 czerwca 2021 r. do 31 stycznia 2022 r. a następnie p.o. Dyrektora w okresie od 1 lutego do 10 marca 2022 r.

⁹¹ Osiem umów jednorocznych (w tym jedna aneksowana), jedna umowa dwuletnia (realizacja w latach 2019 – 2020) i jedna umowa trzyletnia (realizacja w latach 2019 – 2021).

o dofinansowanie robót budowlanych ze środków PFRON złożonych do 30 listopada 2018 r.). W 2020 r. podpisano 17⁹² umów na dofinansowanie ze środków PFRON robót budowlanych w obiektach służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych na łączną kwotę dofinansowania w wysokości 5 852,63 tys. zł (na podstawie wniosków o dofinansowanie robót budowlanych ze środków PFRON złożonych do 30 listopada 2019 r.). W 2021 r. podpisano siedem⁹³ umów na dofinansowanie ze środków PFRON robót budowlanych w obiektach służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych na łączną kwotę dofinansowania w wysokości 5 882,9 tys. zł (na podstawie wniosków o dofinansowanie robót budowlanych ze środków PFRON złożonych do 30 listopada 2020 r.).

(akta kontroli str. 3252-3261, 3364-3378, 3406-3412)

W przyjętych Zasadach dofinansowania ze środków PFRON według algorytmu przekazywanych przez Samorząd Województwa Śląskiego robót budowlanych w obiektach służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych, z wyjątkiem rozbiórki tych obiektów⁹⁴ zawężono definicję „robót budowlanych” określoną w art. 3 pkt 7 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane⁹⁵, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 3362-3379, 7871-7872, 7891-7893)

Do szczegółowego badania dobrano w sposób celowy 12 wniosków o dofinansowanie robót budowlanych ze środków PFRON: jeden wniosek złożony do 30 listopada 2018 r.⁹⁶ i dwa złożone do 30 listopada 2019 r.⁹⁷ – umowy zawarte w 2019 r. i 2020 r. Ponadto zbadano wszystkie dziewięć⁹⁸ wniosków, które miały zostać złożone do 30 listopada 2020 r.

(akta kontroli str. 3452-3476, 3541-3544, 3554-3570, 5300, 5302, 5331-5334, 6278, 6280, 6288-6307, 6328, 6751-6754, 6764, 7226-7245, 7916, 7921-7927)

Wnioski o dofinansowanie robót budowlanych ze środków PFRON złożone do 30 listopada 2019 r. i 30 listopada 2021 r. oceniane były przez pracowników

⁹² 11 umów rocznych, pięć umów dwuletnich – realizacja w latach 2020 – 2021, jedna umowa trzyletnia – realizacja w latach 2020 – 2022.

⁹³ Trzy umowy roczne, trzy umowy dwuletnie – realizacja w latach 2021 – 2022, jedna umowa trzyletnia – realizacja w latach 2021-2023.

⁹⁴ Stanowiących załącznik do uchwały Zarządu Województwa Nr 1083/259/VI/2018 z 22 maja 2018 r. i uchwały Zarządu Województwa Nr 1256/132/VI/2020 z 3 czerwca 2020 r., dalej: „Zasady dofinansowania”.

⁹⁵ Dz.U. z 2021 r., poz. 2351 ze zm., dalej: „Prawo budowlane”.

⁹⁶ Wniosek złożony przez Uniwersyteckie Centrum Kliniczne im. prof. K. Gibińskiego Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach na zadanie inwestycyjne pn. „Wymiana 2 wind towarowo-osobowych w Uniwersyteckim Centrum Klinicznym im. prof. K. Gibińskiego Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach na terenie obiektu przy ul. Ceglanej 35”.

⁹⁷ Wniosek złożony przez Bielskie Stowarzyszenie Artystyczne „Teatr Grodzki” na zadanie inwestycyjne pn. „Modernizacja dwóch klatek schodowych. Klatka schodowa nr 1 i nr 2 w budynku BSA *Teatr Grodzki*”, Wojewódzki Ośrodek Lecznictwa Odwykowego i Zakład Opiekuńczo-Leczniczy w Gorzycach na zadanie inwestycyjne pn. „Wymiana dwóch dźwigów szpitalnych w Pawilonach A i B Psychiatrycznego Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego w WOLO i ZOL w Gorzycach w celu zapewnienia dostępności osobom niepełnosprawnym”.

⁹⁸ Wnioski złożone przez: 1. Forum Organizacji Pozarządowych Działających Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych, Chorych i Ich Rodzin pod nazwą „RAZEM” z Zabrze na zadanie inwestycyjne pn. „Przebudowa budynku obejmująca zabudowę windy dla osób niepełnosprawnych”; 2. SP ZOZ Państwowy Szpital dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Rybniku na zadanie inwestycyjne pn. „Budowa wind dostosowanych dla przewozu osób niepełnosprawnych i starszych przy pawilonach nr VI,VII,VIII,XVIII.”; 3. Uniwersyteckie Centrum Kliniczne im. prof. K. Gibińskiego Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach na zadanie inwestycyjne pn. „Przebudowa i modernizacja Izby Przyjęć z budową zadaszenia wraz z wymianą windy osobowej w celu dostosowania obiektu przy ul. Medyków 14 w Katowicach do osób niepełnosprawnych”; 4. Powiat częstochowski na zadanie inwestycyjne pn. „Wymiana windy dla osób niepełnosprawnych w budynku Domu Pomocy Społecznej w Blachowni”; 5. Wojewódzki Szpital Neuropsychiatryczny im. dr. Emila Cyrana w Lublińcu na zadanie inwestycyjne pn. „Modernizacja pawilonów chorych Wojewódzkiego Szpitala Neuropsychiatrycznego im. dr. Emila Cyrana w Lublińcu poprzez montaż wind osobowych w pawilonach G i D oraz wykonanie podjazdów dla osób niepełnosprawnych w pawilonach E,F i G”; 6. SP ZOZ „REPTY” Górnośląskie Centrum Rehabilitacji im. Gen. Jerzego Ziętka w Tarnowskich Górach na zadanie inwestycyjne pn. „Wymiana 9 szt. przestarzałych i awaryjnych dźwigów osobowych i szpitalnych w SP ZOZ „REPTY” Górnośląskim Centrum Rehabilitacji w Tarnowskich Górach.”; 7. Gmina Piekary Śląskie na zadanie inwestycyjne pod nazwą: „Wymiana dźwigu osobowego na dźwig hydrauliczny przystosowany do przewozu osób niepełnosprawnych w budynku Domu Pomocy Społecznej w Piekarach Śląskich”; 8. Gmina Bytom na zadanie inwestycyjne pod nazwą: „Dobudowa windy w budynku głównym Domu Pomocy Społecznej dla Dorosłych w Bytomiu”; 9. Społeczny Komitet Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Gliwicach na zadanie inwestycyjne pod nazwą: „Modernizacja ośrodka dla dzieci niepełnosprawnych mająca na celu polepszenie warunków edukacji i terapii oraz zwiększenie bezpieczeństwa podopiecznych”.

merytorycznych Referatu (Departamentu NZ) przy wsparciu osób z uprawnieniami budowlanymi⁹⁹. Wnioski, których termin złożenia upływał 30 listopada 2020 r. oceniane były przez pomoc administracyjną oraz inspektora, przy udziale ówczesnego Kierownika ds. staży i środków PFRON¹⁰⁰.

Dobrano do próby jeden wniosek złożony do 30 listopada 2019 r., nie posiadał udokumentowanego wkładu własnego¹⁰¹ na sfinansowanie kosztów realizacji zadania w wysokości nieobjętej dofinansowaniem PFRON¹⁰². Siedem z dziewięciu wniosków, których termin złożenia upływał 30 listopada 2020 r. nie posiadało udokumentowanego wkładu własnego na sfinansowanie kosztów realizacji zadania (określonych w harmonogramie rzeczowo-finansowym) w wysokości nieobjętej dofinansowaniem (w pięciu przypadkach) i/lub na podstawie przedłożonej dokumentacji nie było możliwe zweryfikowanie zakresu i kosztów inwestycji (w pięciu przypadkach). Ponadto dwa z ww. wniosków wpłynęły do Urzędu po terminie określonym w § 7 ust. 4 rozporządzenia w sprawie określenia zadań samorządu województwa i pkt II.7 Zasad w dofinansowania ze środków PFRON, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Kontrolującym przedłożono dokumentację z prowadzonej weryfikacji wniosków (przez osoby z doświadczeniem z zakresu prawa budowlanego) na dofinansowanie robót budowlanych ze środków PFRON w odniesieniu do wniosków złożonych do 30 listopada 2019 r. i 30 listopada 2021 r. Nie przedłożono takiej dokumentacji do wniosków, których termin złożenia upływał 30 listopada 2020 r. P.o. Dyrektora Departament NZ wyjaśniła, że dokumentacja z oceny wniosków stanowiła dokumenty robocze.

Pomimo zakończenia procesu weryfikacji wniosków o dofinansowanie robót budowlanych ze środków PFRON, których termin złożenia upływał 30 listopada 2020 r., wbrew § 7 ust. 5 rozporządzenia w sprawie określenia zadań samorządu województwa oraz pkt II.10 Zasad dofinansowania zwrócono się do czterech wnioskodawców¹⁰³ o potwierdzenie *posiadania środków¹⁰⁴ od momentu złożenia wniosku do czasu realizacji „przedmiotowej umowy”* oraz zwrócono się o przekazanie informacji/oświadczenia dotyczącego braku konieczności posiadania pozwolenia na budowę, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

27 kwietnia 2021 r. Departament Inwestycji przekazał do Departamentu NZ opinię dotyczącą wniosków na dofinansowanie robót budowlanych ze środków PFRON (z terminem złożenia do 30 listopada 2020 r.) sporządzoną na podstawie pisma p.o. Z-cy Dyrektora Departamentu. Ww. opinię NIK pozyskał z Departamentu Inwestycji, bowiem nie odnaleziono tego dokumentu w Departamencie NZ, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Podczas weryfikacji wniosków o dofinansowanie robót budowlanych ze środków PFRON, Urząd nie zapewnił zasady równego traktowania podmiotów, gdyż różnie interpretował udokumentowanie posiadania środków na realizację inwestycji w części nieobjętej dofinansowaniem z PFRON. Pomimo braku posiadania na dzień rozpatrzenia sześciu wniosków środków na sfinansowanie inwestycji w części nieobjętej dofinansowaniem określonej w harmonogramach rzeczowo-finansowych dołączonych do wniosku, Zarząd pozytywnie rozpatrzył te wnioski. Ponadto pomimo

⁹⁹ Tj. przy wnioskach złożonych do 30 listopada 2019 r. wsparcia udzielał ekspert zewnętrzny zatrudniony na podstawie umowy zlecenia (który uczestniczył w ocenie wniosków na roboty budowlane oraz wspomagał w kontrolach robót budowlanych dofinansowanych ze środków PFRON, na podstawie zawartych umów przez Samorząd Województwa), a przy wnioskach złożonych do 30 listopada 2021 r. wsparcia udzielali pracownicy Departamentu Inwestycji.

¹⁰⁰ Zatrudnionego od 1 marca 2020 r.

¹⁰¹ Lub/i pozyskanych z innych źródeł.

¹⁰² Jednostka złożyła jako zabezpieczenie środków na realizację inwestycji blokadę na rachunku bankowym obowiązującą do 8 kwietnia 2020 r.

¹⁰³ Pisma z 8 kwietnia 2021 r. skierowane do Wojewódzkiego Szpitala Neuropsychiatrycznego w Lublińcu, GCR Repty, powiatu częstochowskiego, SP ZOZ Państwowego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Rybniku.

¹⁰⁴ Na sfinansowanie przedsięwzięcia w wysokości nieobjętej dofinansowaniem.

powzięcia przez Zarząd informacji o nierzetelnym zweryfikowaniu pięciu wniosków, które wskazane zostały w opinii/uwagach Departamentu Inwestycji, procedowano dalej te wnioski i w konsekwencji zawarto umowy o dofinansowanie robót budowlanych ze środków PFRON. Powyższe opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Zarząd nie rozpatrzył jednego wniosku w terminie przewidzianym w § 7 ust. 6 rozporządzenia w sprawie zadań samorządu województwa i pkt II.16 i 17 Zasad dofinansowania, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 3410, 3462-3476, 3484-3532, 3535-3540, 3554-3569, 3645-3646, 5479-55507, 6277-6307, 6662-6919, 6924-6928, 6962-6982, 7027-7042, 7047-7080, 7226-7045, 7847-7850)

Umowy na dofinansowanie robót budowlanych ze środków PFRON zawierane były przez Zarząd Województwa na podstawie podjętej uchwały przez Sejmik Województwa (w przypadku umów wieloletnich) oraz uchwał Zarządu (w przypadku umów jednorocznych). Umowy na dofinansowanie robót budowlanych ze środków PFRON zawierały elementy określone w § 8 i 9 rozporządzenia w sprawie określenia zadań samorządu województwa. W zakresie wniosków objętych próbą umowy zawarte zostały w terminach od 130 do 210 dni od uznania wniosków za kompletne¹⁰⁵.

W 2019 r. umowy jednoroczne na realizację (w 2019 r.) zadań inwestycyjnych dofinansowanych ze środków PFRON podpisywane były 17 września 2019 r.¹⁰⁶, 15 października 2019 r.¹⁰⁷, 16 września 2019 r.¹⁰⁸, 22 sierpnia 2019 r.¹⁰⁹

Powyższe wskazuje, że proces inwestycyjny (przeprowadzenie postępowania przetargowego, zawarcie umowy, realizacja umowy, zakończenie zadania i rozliczenie zadania) w części wniosków miał zostać zrealizowany w terminie krótszym niż formalne procedowanie wniosku od jego złożenia (do 30 listopada roku poprzedniego) do zawarcia umowy na dofinansowanie – co uniemożliwiało¹¹⁰ bądź mogło uniemożliwić realizację inwestycji objętych dofinansowaniem ze środków PFRON.

(akta kontroli str. 3374-3378, 3406-3412, 3649-3658)

Pomimo zmiany formy dofinansowania inwestycji (obejmującej dofinansowanie ze środków PFRON) z wkładu własnego na dotację celową z budżetu województwa¹¹¹, Urząd nie sporządził aneksów do dwóch umów o dofinansowanie robót budowlanych ze środków PFRON, co było niezgodne z postanowieniami § 9 ust. 2 pkt 7

¹⁰⁵ W przypadku umów rocznych bądź w przypadku umów wieloletnich w zakresie zaplanowanych robót budowlanych do realizacji w roku podpisania umowy pozostawało w odniesieniu do badanej próby od 140 do 154 dni.

¹⁰⁶ Gmina Świętochłowice – Miejski Dom Pomocy Społecznej „Złota Jesień” w Świętochłowicach, zadanie: „Wymiana windy osobowej w Miejskim Domu Pomocy Społecznej „Złota Jesień”.

¹⁰⁷ ZAZ Zakład Produkcyjno-Usługowy „Wspólna Pasja” w Żorach, zadanie: „Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania części poddasza w budynku ZAZ Segment B strych dla potrzeb pracowni gastronomicznej oraz rozbudowa o schody zewnętrzne. Budowa kuchni II”.

¹⁰⁸ Centrum Psychiatrii im. dr Krzysztofa Czumy w Katowicach, zadanie: „Modernizacja pomieszczeń Poradni zlokalizowanej przy ul. Korczaka 22 w Katowicach dla potrzeb osób niepełnosprawnych”.

¹⁰⁹ DPS dla Dorosłych im. św. Brata Alberta prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Albertynek w Poraju, zadanie: „Przebudowa, nadbudowa i rozbudowa budynku B, z instalacjami wewnętrznymi DPS w Poraju”, Regionalna Fundacja Pomocy Niewidomym w Chorzowie, zadanie: „Adaptacja obiektu przy ul. Wyszyńskiego 62 w Pyskowicach z przeznaczeniem na pomieszczenia gastronomiczne ZAZ” i „Adaptacja obiektu przy ul. Wojska Polskiego 8A w Pyskowicach z przeznaczeniem na pomieszczenia rehabilitacyjne ZAZ”.

¹¹⁰ Powyższe miało miejsce m.in. w przypadku zadania „Modernizacja ośrodka dla dzieci niepełnosprawnych mająca na celu polepszenie warunków edukacji i terapii oraz zwiększenie bezpieczeństwa podopiecznych” realizowanego przez Społeczny Komitet Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Gliwicach (wniosek złożony do 30 listopada 2019 r.) – pismem z 10 lutego 2020 r. poinformowano wnioskodawcę o kompletności złożonego wniosku, 22 czerwca 2020 r. podjęta została przez Sejmik Województwa uchwała o przyznaniu dofinansowania oraz wyrażeniu zgody na zawarcie umowy. Wnioskodawca zrezygnował z przyznanych środków i podpisania umowy m.in. ze względu na przedłużające się procedury oraz brak możliwości planowej realizacji części robót w 2020 r.

¹¹¹ Przyznanej na podstawie Zasad udzielania dotacji celowych samodzielnym publicznym zakładom opieki zdrowotnej, dla których podmiotem tworzącym jest Województwo Śląskie, na dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych przyjętych uchwałą nr 476/244/V/2018 Zarządu Województwa z 27 lutego 2018 r.

rozporządzenia w sprawie określenia zadań samorządu województwa oraz treścią § 9 przedmiotowych umów, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 2870-3241)

Odnosnie do weryfikacji jakości wykonania robót budowlanych oraz zasadności ponoszonych kosztów p.o. Dyrektora Departamentu NZ¹¹² wyjaśniła, że nie było możliwości weryfikowania jakości wykonywanych zadań przez Zespół ds. środków PFRON. Jakość była weryfikowana przez zamawiającego daną usługę lub rzecz. W przypadku robót budowlanych jakość oceniał zespół powołany przez beneficjenta, którego efektem był protokół odbioru robót. Podała również, że zasadność ponoszonych kosztów weryfikowana była podczas kontroli oraz w przypadku robót budowlanych przy weryfikacji wniosków o płatność składanych przez beneficjentów zgodnie z zawartymi umowami.

(akta kontroli str. 7441-7450)

Wysokość dofinansowania była uzależniona od statusu wnioskodawcy zgodnie z § 8 rozporządzenia w sprawie określenia zadań samorządu województwa. Urząd uruchamiał środki zgodnie z zawartymi umowami, na zasadzie refinansowania poniesionych kosztów kwalifikowalnych inwestycji.

Na podstawie rozliczeń dofinansowań inwestycji dobranych do próby trzech wniosków¹¹³ stwierdzono, że wysokość dofinansowania określonego w umowie była zgodna z § 8 pkt 2 rozporządzenia w sprawie określenia zadań samorządu województwa, środki uruchamiano zgodnie z zawartymi umowami. Urząd weryfikował zasadność ponoszonych kosztów. Koszty te były zgodne z harmonogramami rzeczowo-finansowymi zadania ujętymi w załączniku do umowy o dofinansowanie. Beneficjenci zgodnie z postanowieniami umów informowani byli o zaakceptowaniu rozliczenia.

(akta kontroli str. 5629-5781, 6662-6716, 8382-8431)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Brak opracowania i przekazywania Pełnomocnikowi Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych informacji o prowadzonej działalności w latach 2019-2021, pomimo wymogu określonego w art. 35 ust. 1 pkt 3 ustawy o rehabilitacji.

P.o. Dyrektora Departamentu NZ¹¹⁴ wyjaśniła, że województwo śląskie systematycznie, raz na kwartał przekazywało sprawozdania rzeczowo-finansowe o zadaniach realizowanych ze środków PFRON. Sprawozdania te obejmowały dofinansowanie kosztów tworzenia i działania ZAZ, dofinansowania robót budowlanych ze środków PFRON, zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej zlecanej fundacjom oraz organizacjom pozarządowym i rozliczenia środków PFRON. Ww. dokumenty zostały przedłożone w trakcie kontroli.

(akta kontroli str. 7931-7934, 8378-8381, 8556-8558)

NIK wskazuje, że powyższe sprawozdania rzeczowo-finansowe przedkładane były do PFRON. Nie przedłożono natomiast dokumentacji świadczącej o opracowaniu i przekazywaniu informacji o prowadzonej działalności do Pełnomocnika Rządu

¹¹² W okresie od 11 marca 2022 r.

¹¹³ SP ZOZ Repty Górnos Śląskie Centrum Rehabilitacji im. Gen. Jerzego Ziętka w Tarnowskich Górach, rozliczenie pierwszego etapu inwestycji w 2021 r. zadania: „Wymiana 9 szt. przestarzałych i awaryjnych dźwigów osobowych i szpitalnych w SP ZOZ REPTY GCR w Tarnowskich Górach”; gmina Bytom – Dom Pomocy Społecznej dla Dorosłych rozliczenie „Dobudowy windy w budynku głównym Domu Pomocy Społecznej dla Dorosłych w Bytomiu” – rozliczenie inwestycji w 2021 r.; Uniwersyteckie Centrum Kliniczne im. K. Gibińskiego Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach, zadanie: „Przebudowa i modernizacja Izby Przyjęć z budową zadaszenia wraz z wymianą windy osobowej w celu dostosowania obiektu przy ul. Medyków 14 w Katowicach dla osób niepełnosprawnych” – rozliczenie pierwszego etapu inwestycji w 2021 r.

¹¹⁴ Od 11 marca 2022 r.

ds. Osób Niepełnosprawnych. Do Pełnomocnika Rządu nie wpłynęły informacje z Urzędu o prowadzonej działalności w latach 2019-2021.

2. Niezapewnienie przechowywania w Urzędzie dokumentacji tworzenia trzech wybranych do badania ZAZ¹¹⁵, co było niezgodne z art. 6 ust. 1 ustawy o archiwach.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy o archiwach organy państwowe oraz państwowe jednostki organizacyjne, organy jednostek samorządu terytorialnego oraz samorządowe jednostki organizacyjne obowiązane są zapewnić odpowiednią ewidencję, przechowywanie oraz ochronę przed uszkodzeniem, zniszczeniem bądź utratą; powstającej w nich dokumentacji oraz nadsyłanej i składanej do nich dokumentacji, w sposób odzwierciedlający przebieg załatwiania i rozstrzygnięcia spraw.

Zgodnie z instrukcją kancelaryjną przyjętą w Urzędzie, dokumentacja dotycząca tworzenia ZAZ należy do kategorii archiwalnej 925 – Dofinansowanie zakładów pracy chronionej i aktywności zawodowej, tj. kategoria archiwalna B10¹¹⁶. Dokumentacja dotycząca utworzenia ww. ZAZ nie została przedłożona zespołowi przeprowadzającemu czynności kontrolne. Z wyjaśnień Dyrektora Departamentu wynika, że dokumenty nie zostały odnalezione.

Nie było możliwe ustalenie osób odpowiedzialnych za powyższą nieprawidłowość z uwagi na zmiany kadrowe w Departamencie oraz brak dokumentacji przekazywania akt (m.in. protokołów zdawczo-odbiorczych) pomiędzy pracownikami.

P.o. Dyrektora Departamentu NZ¹¹⁷ wyjaśniła, że w zasobach Zespołu ds. środków PFRON są niezarchiwizowane sprawy z ostatnich 13 lat. Członkini Zarządu wyjaśniła, że m.in. w 2022 r. przekazanych zostało 3530 teczek z Departamentu NZ do archiwum, były to teczki z wielu lat, które nie były na bieżąco przekazywane do archiwum.

(akta kontroli str. 2727, 7393-7408, 7458-7459, 7472-7602, 7931-7933)

3. Nierówne traktowanie ZAZ poprzez ustalenie dofinansowania ze środków budżetu województwa na poziomie od 0 do 3,43% kosztów działalności ZAZ. Ponadto określenie udziału województwa w kosztach działalności ZAZ poniżej 10 % następowało bez analizy możliwości pokrycia tych kosztów z innych źródeł, co było niezgodne z art. 29 ust. 3 pkt 2 ustawy o rehabilitacji.

Sześć¹¹⁸ z 14 ZAZ nie otrzymywało żadnych środków z budżetu województwa. Osiem¹¹⁹ pozostałych otrzymywało środki z budżetu województwa, które w latach

¹¹⁵ ZAZ Fundacji „Nadzieja Dzieci” w Zabrze, Rudzkiego ZAZ w Rudzie Śląskiej, Zakładu Produkcyjno-Usługowego „Wspólna Pasja” w Żorach.

¹¹⁶ Zgodnie z załącznikiem nr 1 do Zarządzenia nr 00058/2013 Marszałka Województwa Śląskiego z dnia 4 grudnia 2013 r. w sprawie wykazu symboli z jednolitego rzeczowego wykazu akt, wyłączonych z podstawowego systemu czynności kancelaryjnych do prowadzenia w systemie tradycyjnym w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego.

¹¹⁷ Od 11 marca 2022 r.

¹¹⁸ Gliwicki Zakład Aktywności Zawodowej, ZAZ „GRILL” Ośrodka dla Osób Niepełnosprawnych Miłosierdzie Boże w Mikołowie-Borowej Wsi, YAVA” w Częstochowie, Chorzowski Zakład Aktywności Zawodowej Regionalnej Fundacji Pomocy Niewidomym, ZAZ św. Marcina w Katowicach Caritas Archidiecezji Katowickiej, ZAZ przy Bytomskim Stowarzyszeniu Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej w Bytomiu.

¹¹⁹ Rudzki Zakład Aktywności Zawodowej w Rudzie Śląskiej – otrzymywał kwotę 157,25 tys. zł co stanowiło (2,41% w 2019 r., 2,8% w 2020 r. i 2,63% w 2021 r.), Zakład Produkcyjno-Usługowy „Wspólna Pasja” w Żorach – otrzymywał kwotę 92,5 tys. zł co stanowiło (1,26% w 2019 r., 1,50% w 2020 r., 1,28% w 2021 r.), ZAZ Ośrodka dla Osób Niepełnosprawnych Miłosierdzie Boże w Mikołowie-Borowej Wsi – otrzymywał kwotę 53,65 tys. zł co stanowiło (1,84% w 2019 r., 2,04% w 2020 r., 1,75% w 2021 r.), Ośrodek Rehabilitacyjno-Szkoleniowo-Wypoczynkowy „LALIKI” Bielskiego Stowarzyszenia Artystycznego „Teatr Grodzki” w Lalikach – Zwardoń – otrzymywał kwotę 40,7 tys. zł co stanowiło (2,54% w 2019 r., 2,57% w 2020 r., 2,35% w 2021 r.), ZAZ Fundacji „Nadzieja Dzieci” w Zabrze – otrzymywał kwotę 166,5 tys. zł co stanowiło (2,33% w 2019 r., 2,35% w 2020 r., 2,27% w 2021 r.), Zakład Introligatorsko-Drukarski Bielskiego Stowarzyszenia Artystycznego „Teatr Grodzki” w Bielsku –Białej – otrzymywał kwotę 74 tys. zł co stanowiło (3,43% w 2019 r., 3,46% w 2020 r., 3,24% w 2021 r.), Zakład Stolarski przy Stowarzyszeniu „Komitet Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski” w Jastrzębiu Zdroju – otrzymywał kwotę 25,9 tys. zł, co stanowiło (2,54% w 2019 r., 2,20% w 2020 r., 2,02% w 2021 r.), Zakład Usług Pralniczych w Wodzisławiu Śląskim – otrzymywał kwotę 61,05 tys. zł, co stanowiło (2,38% w 2019 r., 3,17% w 2020 r., 3,08% w 2021 r.).

2019-2021 stanowiły od 1,26% do 3,43% kosztów ZAZ. Powyższe wynikało z umów o utworzeniu ZAZ i aneksów do umów, które podpisane zostały przez ZAZ.

Umowy o utworzeniu ZAZ zawarte zostały po przeprowadzeniu u negocjacji z organizatorami ZAZ. Prowadzone negocjacje miały formalny charakter, który pozostawał bez wpływu na wysokość dofinansowania kosztów utworzenia i działania ZAZ, bowiem:

- dwie¹²⁰ uchwały Zarządu o utworzeniu ZAZ oraz warunków umów na dofinansowanie były podejmowane przed przeprowadzeniem negocjacji¹²¹, o których mowa w § 3 ust. 1 rozporządzenia w sprawie ZAZ – w przyjętych projektach umów zawarto zapisy o zrzeczeniu się *teraz i w przyszłości* środków z budżetu województwa, pomimo iż organizator w momencie podejmowania uchwał nie zrzekł się tych środków;
- prowadzono negocjacje z organizatorami dwóch¹²² ZAZ, w wyniku których, Urząd uzyskał od organizatorów ZAZ oświadczenia o zrzeczeniu się *teraz i w przyszłości* środków z budżetu województwa.

(akta kontroli str. 1430, 1436-1449, 1539-1551, 1564-1570, 1662, 3867, 3885-3397, 6962-6977, 8491-8538)

Podczas prowadzonych negocjacji dotyczących tworzenia dwóch¹²³ z sześciu ZAZ przedstawiciele Urzędu informowali organizatora, że nie ma możliwości ubiegania się o środki województwa śląskiego¹²⁴ na dofinansowanie działalności ZAZ. Organizatorzy zobowiązani zostali do złożenia oświadczenia o rezygnacji z tych środków. Powyższe miało miejsce m.in. w sytuacji przyjęcia przed przeprowadzeniem negocjacji projektu umowy o warunkach dofinansowania nowo tworzonego Gliwickiego ZAZ, w którym zawarto zapisy o zrzeczeniu się (zarówno na etapie tworzenia ZAZ, jak i w przyszłości) finansowania ZAZ ze środków budżetu województwa.

W zakresie prowadzonych negocjacji oraz zawierania umów z ZAZ, z uzyskanych informacji od przedstawicieli sześciu¹²⁵ ZAZ wynikało, że Organizatorów ZAZ poinformowano o braku możliwości otrzymania 10% kosztów ZAZ ze środków budżetu województwa, a także że negocjacje nie miały wpływu na warunki umów oraz wysokość przyznanego dofinansowania - o warunkach tych mieli decydować przedstawiciele Urzędu.

Główny specjalista w Referacie w zakresie prowadzonych negocjacji przed utworzeniem ZAZ wyjaśnił, że decyzje o braku finansowania ze środków województwa nowo tworzonych ZAZ zapadły na spotkaniu ówczesnej Dyrekcji Departamentu NZ ze Skarbnik Województwa. Od tego momentu nowo tworzone ZAZ podczas prowadzonych negocjacji informowane były, że nie ma możliwości finansowania tworzonych ZAZ ze środków województwa.

Powyższe wskazuje, że organizatorzy ZAZ nie mieli realnego wpływu na kształt zawieranych umów. W konsekwencji w odniesieniu do sześciu z 14 ZAZ w umowach zawarto zapis o treści *Organizator nie ubiega się i nie będzie się ubiegał w przyszłości*

¹²⁰ Uchwała Nr 1056/43/V/2015 z 16 czerwca 2015 r., protokół z negocjacji 29 lipca 2015 r. i uchwała Nr 2050/378/IV/2014 z 4 listopada 2014 r., protokół z negocjacji 7 listopada 2014 r.

¹²¹ Dotyczące utworzenia Gliwickiego ZAZ oraz ZAZ przy Bytomskim Stowarzyszeniu Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej.

¹²² ZAZ Św. Marcina w Katowicach, Gliwicki ZAZ.

¹²³ ZAZ Św. Marcina w Katowicach, Gliwicki ZAZ.

¹²⁴ W protokole negocjacji z 26 marca 2015 r. prowadzonych z Caritas Archidiecezji Katowickiej wskazano: Województwo Śląskie w roku obecnym jak i w kolejnych latach budżetowych nie ma możliwości dofinansowania bieżącej działalności przyszłego Zakładu ze środków budżetowych. W protokole negocjacji z 29 lipca 2015 r. prowadzonych z Miastem Gliwice wskazano: Organizator został poinformowany, że koszty związane z bieżącą działalnością zakładu mogą być finansowane ze środków PFRON wg algorytmu, PFRON-SODIR, własnych lub pozyskanych z innych źródeł oraz z przychodów z działalności gospodarczej, z wyłączeniem środków pochodzących z budżetu Województwa Śląskiego.

¹²⁵ Tj. ZAZ, które nie otrzymywały środków z budżetu.

o finansowanie działalności zakładu ze środków budżetu Województwa Śląskiego. Organizator zobowiązuje się własnym staraniem pozyskać inne źródła finansowania na bieżącą działalność Zakładu. Zapisy te pozbawiły ZAZ w kontrolowanym okresie środków budżetu województwa na bieżącą działalność. Jednocześnie pomimo przekazywanych przez ZAZ wniosków o dofinansowanie działalności i kierowanych w związku z tym pism Departamentu NZ do Skarbnik, nie zawarto stosownych aneksów i nie przekazano środków argumentując m.in., że szukanie innych źródeł finansowania nie należy do Województwa. Sekretarz i p.o. Dyrektora Departamentu NZ¹²⁶ wyjaśniając przyczyny braku dofinansowania wskazali zapisy umów o utworzeniu ZAZ o zrzeczeniu się tych środków.

(akta kontroli str. 1430-1431, 1436-1438, 1448, 1536-1538, 1539-1551, 1564-1570, 1663-1672, 2444, 3838-3840, 3895, 4060-4061, 7898-7900)

Osiem¹²⁷ z 14 ZAZ otrzymywało ze środków budżetu województwa kwoty mniejsze niż 10% kosztów ZAZ. W corocznie sporządzanych aneksach do umów tworzenia ww. ZAZ określano wysokość dofinansowania ze środków budżetu Województwa Śląskiego na bieżącą działalność tych jednostek. Wysokość udzielanego dofinansowania była stała i nie miały na nią wpływu zmiany wysokości kosztów ZAZ, w tym przede wszystkim zmiany w liczbie zatrudnionych niepełnosprawnych pracowników¹²⁸.

W przypadku jednego¹²⁹ z ośmiu ZAZ, w aneksie do umowy¹³⁰ zawarto zapis: *Organizator oświadcza, że nie ubiega się i nie będzie się ubiegać w przyszłości o finansowanie działalności zakładu z budżetu Województwa Śląskiego, w związku ze zwiększonym zatrudnieniem osób niepełnosprawnych (...) oraz nie będzie z tego tytułu wysuwać żadnych roszczeń względem Województwa.*

W latach 2019-2021 przekazywane ZAZ-om środki z budżetu Województwa Śląskiego stanowiły od 1,26% do 3,43% kosztów ZAZ. Z wyjaśnień uzyskanych od przedstawicieli ZAZ wynikało, że byli informowani przez Urząd, że zwiększenie dofinansowania jest niemożliwe, m.in. z uwagi na zobowiązania wieloletnie wynikające z umów zawartych przez Województwo Śląskie

(akta kontroli str. 1662, 1683-1687, 1688-1692, 4117, 7440-7456)

Zgodnie z art. 29 ust. 3 pkt 2 koszty działania zakładów aktywności zawodowej są współfinansowane ze środków Funduszu, z zastrzeżeniem art. 68c ust. 2 pkt 1, oraz ze środków samorządu województwa w wysokości co najmniej 10%, z tym że procentowy udział samorządu województwa w kosztach może być zmniejszany, pod warunkiem znalezienia innych źródeł finansowania działania ZAZ.

Wartość należnego dofinansowania ZAZ z budżetu województwa (10% kosztów ich działalności, o których mowa w art. 29 ust. 3 pkt 2 ustawy o rehabilitacji) oszacowana

¹²⁶ Od 11 marca 2022 r.

¹²⁷ Tj. ZAZ, które w momencie utworzenia otrzymywały 10% środków z budżetu Województwa

¹²⁸ ZAZ Nadzieja Dzieci w Zabrze 50 osób zatrudnionych w roku utworzenia ZAZ, 100 osób zatrudnionych w 2021 r.; ZAZ Chorzów 22 osoby zatrudnione w roku utworzenia ZAZ, 32 w 2021 r.; ZAZ Św. Marcina w Katowicach 29 osób zatrudnionych w roku utworzenia ZAZ, 39 osób zatrudnionych w 2021 r.; ZAZ YAVA w Częstochowie 20 osób zatrudnionych w roku utworzenia ZAZ, 51 osób zatrudnionych w 2021 r.; ZAZ Bielskiego Stowarzyszenia Artystycznego Teatr Grodzki Ośrodek Rehabilitacyjno-Wypoczynkowy LALIKI 22 osoby zatrudnione w roku utworzenia ZAZ, 30 osób zatrudnionych w 2021 r.; Bielskie Stowarzyszenie Teatr Grodzki Zakład Drukarsko-Intrologatorski w Bielsku-Białej 40 osób w roku utworzenia ZAZ, 45 osób zatrudnionych w 2021 r.; ZPU „Wspólna Pasja” w Żorach 40 osób zatrudnionych w roku utworzenia ZAZ, 86 osób zatrudnionych w 2021 r.; Zakład Aktywności Zawodowej w Mikołowie – Borowej Wsi Gospodarstwo Rolno-Ogrodnicze 22 osoby zatrudnione w roku utworzenia ZAZ, 40 osób zatrudnionych w 2021 r.; ZAZ GRILL w Borowej Wsi 16 osób zatrudnionych w roku utworzenia ZAZ, 33 osób zatrudnionych w 2021 r.; Rudzki ZAZ 119 osób zatrudnionych w roku utworzenia ZAZ, 113 osób zatrudnionych w 2021 r.; Bytomskie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej 50 osób zatrudnionych w roku utworzenia ZAZ, 55 osób zatrudnionych w 2021 r.; Gliwicki ZAZ 45 osób zatrudnionych w roku utworzenia i 2021 r.; Stowarzyszenie Komitet Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski Zakład Stolarski w Jastrzębiu Zdroju 5 osób w roku utworzenia ZAZ, 26 osób zatrudnionych w 2021 r.; ZAZ Zakład Usług Pralniczych w Wodzisławiu Śląskim 14 osób zatrudnionych w roku utworzenia ZAZ, 33 osoby zatrudnione w 2021 r.

¹²⁹ ZAZ „Wspólna Pasja” w Żorach.

¹³⁰ Aneks nr 20 zawarty 22 kwietnia 2014 r., aneks nr 25 zawarty 2 września 2016 r.

przez NIK na podstawie obowiązującego algorytmu w oparciu o wysokość przekazanych środków dla tych jednostek za lata 2019 -2021 wynosi 4 760 ,6 tys. zł.
(akta kontroli str. 8559)

Dyrektor Departamentu NZ¹³¹ wyjaśniła, że w przypadku pozytywnego rozpatrzenia wniosku o utworzenie i działanie zakładu, w terminie 30 dni od dnia powiadomienia organizatora prowadzi się z organizatorem negocjacje dotyczące warunków umowy o dofinansowanie z PFRON kosztów utworzenia i działania ZAZ. Po pozytywnym zakończeniu negocjacji strony zawierały umowę. Prowadzono również negocjacje w zakresie środków finansowych województwa. Dyrektor wyjaśniła, że każdorazowo planując budżet na kolejny rok otrzymywano pismo z Wydziału finansowego odnośnie możliwości i konieczności ograniczenia wydatków na lata następne, w związku z realizowanymi ustawowymi zadaniami. Dotyczyło to również współfinansowania kosztów bieżącej działalności ZAZ z budżetu województwa. Według Dyrektora Zarząd wyraził opinię, że będzie wyrażał zgodę na tworzenie kolejnych zakładów pod warunkiem, że znajdą one organizatora i zapewnią sobie współfinansowanie. Stanowisko to podyktowane było trudną sytuacją budżetu województwa.

(akta kontroli str. 6962-6977, 7440-7456, 7857-7868)

P.o. Dyrektora Departamentu NZ¹³² nie potrafiła wyjaśnić co warunkowało decyzje dotyczące zmniejszenia dofinansowania ZAZ. Dyrektor nie podała także przyczyn nierównego traktowania podmiotów. Zaznaczyła, że kwestia ta była rozważana przez pracowników Referatu, jednakże ze względu na złożoność zagadnienia oraz wewnętrzne problemy referatu: braki kadrowe i postępowania kontrolne, nie było możliwe rozwiązanie tej kwestii. Dodatkowo Dyrektor wskazała, że strona przed podpisaniem umowy ma możliwość zapoznania się z jej treścią i to od niej zależy czy podpisze daną umowę czy nie.

Kierownik Referatu ds. staży i środków PFRON¹³³ odnosząc się do kwestii finansowania 10% kosztów działalności ZAZ budżetu województwa dla ZAZ, zeznała że wyłącznie osiem ZAZ posiadało takie dofinansowanie z budżetu (dofinansowanie to nie stanowiło 10%, a kształtuje się ono na poziomie do 3%). Pozostałych sześć ZAZ zrzekło się takiego dofinansowania – co wynikało z umów zawartych przy tworzeniu ZAZ. Kierownik wskazała, że w 2021 r. podejmowane były rozmowy wstępne dotyczące możliwości rozwiązania umów zawartych z ZAZ i ujednoczenia ich treści w zakresie dofinansowania 10% z budżetu województwa, jednakże nie udało się tego zrealizować.

P.o. Dyrektora Departamentu NZ¹³⁴ oraz Kierownik Referatu ds. staży i środków PFRON¹³⁵ nie potrafiły odpowiedzieć na pytanie w jaki sposób analizowano możliwości pokrycia kosztów ZAZ-ów z uzyskiwanych przychodów z działalności statutowej i innych przychodów, w części niepokrytej ze środków Województwa oraz dlaczego nie zapewniono ośmiu ZAZ-om przekazywania co najmniej 10% kosztów ZAZ ze środków Samorządu Województwa.

(akta kontroli str. 6929-6935, 6936-6945, 7027-7032, 7444-7445)

Sekretarz województwa wyjaśnił, że ZAZ nie są współfinansowane z budżetu województwa, w przypadku gdy w umowie na utworzenie Zakładu Organizator oświadczył, że *nie ubiega się i nie będzie się ubiegał w przyszłości o finansowanie działalności ze środków budżetu Województwa Śląskiego oraz zobowiązał się, że*

¹³¹ Dyrektor od 1 grudnia 2008 r. do 6 marca 2021 r., p.o. Dyrektora od 7 marca 2019 r. do 6 stycznia 2020 r. i Z-ca Dyrektora od 7 stycznia 2020 r. do 30 kwietnia 2020 r.

¹³² Od 11 marca 2022 r.

¹³³ W okresie od 1 marca 2021 r. do 31 stycznia 2022 r.

¹³⁴ P.o. Z-cy Dyrektora w okresie od 11 stycznia 2021 r. do 14 czerwca 2021 r., Z-ca Dyrektora od 15 czerwca 2021 r. do 31 stycznia 2022 r. i p.o. Dyrektora od 1 lutego 2022 r. do 10 marca 2022 r.

¹³⁵ P.o. Kierownika Referatu ds. Staży i środków PFRON w okresie od 1 marca 2020 r. do 31 października 2020 r. i Kierownik od 1 listopada 2020 r. do 9 lutego 2021 r.

własnym staraniem pozyska inne źródła finansowania, w tym z działalności statutowej i wytwórczej. Jednocześnie odnosząc się do przeprowadzonych negocjacji Sekretarz wskazał, że dokonanie podziału środków PFRON przed realizacją zadań jest niezbędne z uwagi na określenie maksymalnych kwot, jakie można przeznaczyć na utworzenie ZAZ. Natomiast przedmiotem negocjacji były warunki umowy oraz wysokość kwoty dofinansowania ze środków PFRON utworzenia i działania zakładu mając na uwadze koszty wskazane we wniosku na utworzenie zakładu, w odniesieniu do środków możliwych do przekazania.

P.o. Dyrektora Departamentu NZ¹³⁶ nie potrafiła wyjaśnić przyczyn podejmowania uchwał o utworzeniu ZAZ przed przeprowadzeniem negocjacji o ich utworzeniu oraz braku możliwości wniesienia uwag do projektów umów (określonych w uchwałach Zarządu).

Dyrektor Departamentu Obsługi Prawnej i Nadzoru Właścicielskiego w zakresie opiniowania umów i aneksów dotyczących ZAZ i zrzeczenia się przez organizatorów ZAZ środków z budżetu województwa, odmówił udzielenia odpowiedzi w tym zakresie.

(akta kontroli str. 2444, 4361-4366, 7433, 7444, 7857-7868, 7892-7893)

NIK zauważa, że postanowienia umów z ZAZ dotyczących zrzeczenia się możliwości ubiegania o środki z budżetu Województwa Śląskiego na bieżącą działalność ZAZ, stały w sprzeczności z zapisem art. 29 ust. 3 pkt 2 ustawy o rehabilitacji, bowiem bieżąca działalność ZAZ winna być dofinansowana ze środków samorządu województwa w wysokości co najmniej 10% kosztów ZAZ. Procentowy udział środków budżetu województwa w kosztach mógł zgodnie z ustawą być zmniejszany, pod warunkiem znalezienia innych źródeł finansowania działania ZAZ, ale Departament NZ nie prowadził takich analiz. Z wyjaśnień ZAZ wynikało, że Urząd podczas negocjacji wymógł na Organizatorach ZAZ złożenie oświadczenia o zrzeczeniu się *teraz i w przyszłości* środków z budżetu województwa, a kwestie sporne i uwagi podnoszone podczas negocjacji nie były uwzględniane w umowach.

Postanowienia umów zawartych z sześcioma z 14 ZAZ pozbawiły ZAZ możliwości pozyskania tych środków w sytuacji spadku obrotów, problemów z utrzymaniem płynności finansowej, mających związek z pandemią COVID. W ocenie NIK, nieuzasadnionym było także niezapewnienie ośmiu z 14 ZAZ co najmniej 10% kosztów działania ZAZ ze środków budżetu województwa, bowiem ze sprawozdań z wykonania budżetu za lata 2019-2021 – w 2019 r. i 2021 r. wynikało, że wystąpiły nadwyżki budżetowe w wysokości odpowiednio 169 870,4 tys. zł i 168 899,6 tys. zł. Zatem nieuprawnionym było pozbawianie ZAZ należnych im środków, tym bardziej, że w Departamencie NZ nie prowadzono analiz możliwości pozyskania środków z innych źródeł. Dodatkowo wskazać należy, że rozporządzenie w sprawie ZAZ zawiera zamknięty katalog kosztów, na które mogą być przeznaczane środki pochodzące z działalności wytwórczej i usługowej, tym samym ZAZ są zależne od środków otrzymywanych z budżetu samorządu Województwa w zakresie kosztów wykazanych w preliminarzu, które miały zostać pokryte z tychże środków. W ocenie NIK, powyższe świadczyło również o nierównym traktowaniu podmiotów, gdyż ośmiu ZAZ zapewniono środki z budżetu (w wysokości od 1,26 do 3,43%), a sześć ZAZ nie otrzymywało żadnych środków.

4. Nieterminowe przekazywanie środków finansowych przez Urząd z wyodrębnionego rachunku PFRON do ZAZ, co było niezgodne z § 10 ust. 1 rozporządzenia w sprawie ZAZ.

¹³⁶ Od 11 marca 2022 r.

W okresie objętym kontrolą środki zostały przekazane ZAZ-om w następujących terminach:

- 2019 r. I transza 25 stycznia – 10 dni po upływie terminu na przekazanie dofinansowania, II transza 9 – 12 lipca – od 4 do 7 dni po upływie terminu na przekazanie dofinansowania;
- 2020 r. I transza 28 stycznia 2020 r. - 13 dni po upływie terminu na przekazanie dofinansowania, II transza 14 lipca 2020 r. – 8 dni po upływie terminu na przekazanie dofinansowania;
- 2021 r. I transza 27 stycznia 2021 r. – 12 dni po upływie terminu na przekazanie dofinansowania.

Zgodnie z § 10 ust. 1 rozporządzenia w sprawie ZAZ środki Funduszu, o których mowa w § 3 ust. 3, są przekazywane na rachunek bankowy organizatora zgodnie z umową, w ratach półrocznych, jednak nie później niż do 15 dnia miesiąca rozpoczynającego pierwsze półrocze; do 5 dnia miesiąca rozpoczynającego drugie półrocze.

Wnioski o uruchomienie środków przekazane zostały przez Urząd do PFRON za pismem 14 stycznia 2019 r., 24 czerwca 2019 r., 14 stycznia 2020 r. i 30 czerwca 2020 r., 15 stycznia 2021 r. PFRON przekazał środki: 23 stycznia 2019 r., 1 lipca 2019 r., 20 stycznia 2020 r., 7 lipca 2020 r. i 20 stycznia 2021 r.

(akta kontroli str. 952-968, 1118, 1159, 1173, 1220, 5439-5453)

P.o. Dyrektor Departamentu¹³⁷ wyjaśniła, że terminowe przekazywanie pierwszej transzy środków jest niemożliwe z uwagi na przekazywanie środków przez PFRON po akceptacji sprawozdania za IV kwartał roku ubiegłego, którego termin złożenia mija 15 stycznia. Dyrektor nie wyjaśniła przyczyn nieterminowego przekazywania II transzy w latach 2019-2020, z uwagi na fakt, iż osoby realizujące zadania w latach 2019-2020 nie pracowały już w Departamencie.

Z-ca Dyrektora Departamentu¹³⁸ zeznała, że do 15 stycznia przekazywała sprawozdanie do PFRON, sprawozdanie było zatwierdzane i po zatwierdzeniu sprawozdania PFRON uruchamiał środki, które niezwłocznie przekazywane były do ZAZ-ów, analogicznie było w lipcu danego roku. Terminy te nie korelowały z rozporządzeniem w sprawie ZAZ, środki przekazywane były po zatwierdzeniu sprawozdania.

(akta kontroli str. 6929-6935, 7433)

Zdaniem NIK powyższe wyjaśnienia nie zasługują na uwzględnienie, bowiem wnioski o uruchomienie środków przez PFRON przekazane zostały przez Urząd w terminach uniemożliwiających terminowe ich przekazanie do ZAZ, zatem niemożliwe było przekazanie ZAZ środków w terminach wynikających z rozporządzenia w sprawie ZAZ.

5. Aneksy do umów z 14¹³⁹ ZAZ w zakresie dofinansowania w 2022 r. ze środków PFRON kosztów ich bieżącej działalności zawarto z przekroczeniem terminów określonych w § 3 ust. 3 rozporządzenia w sprawie ZAZ.

¹³⁷ Pełniąca obowiązki od 11 marca 2022 r.

¹³⁸ Pełniąca obowiązki: Z-ca Dyrektora w okresie od 11 stycznia 2021 r. do 31 stycznia 2022 r.

¹³⁹ ZAZ Nadzieja Dzieci w Zabrze aneks nr 56 z 22 grudnia 2021 r. (22 dni po terminie), ZAZ Chorzów aneks nr 11 z 27 grudnia 2021 r. (27 dni po terminie), ZAZ Św. Marcina w Katowicach aneks nr 18 z 22 grudnia 2021 r. (22 dni po terminie), ZAZ YAVA w Częstochowie aneks nr 14 z 27 grudnia 2021 r. (27 dni po terminie), ZAZ Bielskiego Stowarzyszenia Artystycznego Teatr Grodzki Ośrodek Rehabilitacyjno-Wypoczynkowy LALIKI aneks nr 44 z 27 grudnia 2021 r. (27 dni po terminie), Bielskie Stowarzyszenie Teatr Grodzki Zakład Drukarsko-Introligatorski w Bielsku-Białej aneks nr 53 z 27 grudnia 2021 r. (27 dni po terminie), ZPU „Wspólna Pasja” w Żorach aneks nr 47 z 22 grudnia 2021 r. (22 dni po terminie), Zakład Aktywności Zawodowej w Mikołowie – Borowej Wsi Gospodarstwo Rolno-Ogrodnicze aneks nr 57 z 23 grudnia 2021 r. (23 dni po terminie), ZAZ GRILL w Borowej Wsi aneks nr 19 z 23 grudnia 2021 r. (23 dni po terminie), Rudzki ZAZ aneks nr 49 z 27 grudnia 2021 r. (27 dni po terminie), Bytomskie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej aneks nr 21 z 28 grudnia 2021 r. (28 dni po terminie), Gliwicki ZAZ aneks nr 13 z 27 grudnia 2021 r. (27 dni po terminie), Stowarzyszenie Komitet Pomocy Dzieciom

Aneksy do umów z 14 ZAZ na dofinansowanie w 2022 r. ze środków PFRON kosztów ich bieżącej działalności zawierane były w okresie od 22 grudnia 2021 r. do 28 grudnia 2021 r., tj. z przekroczeniem terminu od 22 do 28 dni. Zgodnie z § 3 ust. 3 rozporządzenia w sprawie ZAZ strony umowy określają corocznie, nie później niż do dnia 30 listopada, w formie aneksu do umowy, wysokość środków Funduszu na działanie zakładu w roku następnym, z uwzględnieniem podziału na poszczególne rodzaje kosztów dofinansowywanych ze środków Funduszu.

(akta kontroli str. 1490-1494, 1653-1657, 1836-1841, 1941-1946, 2094-2098, 7931-7933)

Dyrektor Departamentu NZ¹⁴⁰ wyjaśniła, że osoby odpowiedzialne za przygotowanie aneksów nie pracują już w Referacie. Członkini Zarządu nie znalazła powodu opóźnień w podpisywaniu aneksów na 2022 r., wskazała że to Departament powinien pilnować terminów zawierania tych aneksów.

(akta kontroli str. 7933)

6. Przekazanie dla jednego¹⁴¹ ZAZ środków pochodzących z budżetu Województwa w terminach uniemożliwiających realizację zadań określonych w aneksach do umów na podstawie harmonogramu rzeczowo-finansowego stanowiącego załącznik do aneksu – co było działaniem nierzetelnym.

Pismem z 26 września 2018 r. ZAZ ZPU „Wspólna Pasja” w Żorach złożył preliminarz kosztów na 2019 r. wraz z harmonogramem rzeczowo-finansowym wydatkowania środków, w których wskazał m.in., że środki budżetu Województwa w wysokości 92,5 tys. zł przeznaczone miały być na wynagrodzenia personelu pełnosprawnego wypłacane w kwietniu i maju 2019 r. Aneks nr 35 do umowy dotyczący dofinansowania z budżetu Województwa Śląskiego w 2019 r. do bieżącej działalności tego ZAZ zawarty został 29 marca 2019 r. W harmonogramie rzeczowo-finansowym stanowiącym załącznik do umowy wskazano, że kwota 50,0 tys. zł wydatkowana miała być w kwietniu 2019 r., a 42,5 tys. zł w maju 2019 r. Środki z tytułu ww. aneksu zostały przekazane przez Urząd 11 kwietnia 2019 r. – co uniemożliwiło realizację ww. aneksu w pełnym zakresie bowiem ZAZ przekazywał wynagrodzenia do 10 dnia miesiąca.

Pismem z 26 września 2019 r. ZAZ ZPU „Wspólna Pasja” w Żorach złożył preliminarz kosztów na 2020 r. wraz z harmonogramem rzeczowo-finansowym wydatkowania środków, w których wskazał m.in., że środki budżetu Województwa w wysokości 92,5 tys. zł przeznaczone miały być na wynagrodzenia personelu pełnosprawnego wypłacane w kwietniu i maju 2020 r. Aneks nr 40 do umowy dotyczący dofinansowania z budżetu Województwa Śląskiego w 2020 r. do bieżącej działalności tego ZAZ zawarty został 7 kwietnia 2020 r. W harmonogramie rzeczowo-finansowym stanowiącym załącznik do umowy wskazano, że kwota 50,0 tys. zł wydatkowana miała być w kwietniu 2020 r., a 42,5 tys. zł w maju 2020 r. Środki z tytułu ww. aneksu w wysokości 92,5 tys. zł zostały przekazane przez Urząd 5 maja 2020 r. – co uniemożliwiło realizację ww. aneksu w pełnym zakresie (wypłata wynagrodzeń w kwietniu) bowiem ZAZ wypłacał wynagrodzenia do 10 dnia miesiąca.

(akta kontroli str. 1738-1742, 1792-1796, 1862-1875, 1897, 1902)

P.o. Dyrektor Departamentu NZ¹⁴² nie potrafiła wyjaśnić przyczyn opóźnień.

(akta kontroli str. 7930, 7933)

Specjalnej Troski Zakład Stolarski w Jastrzębiu Zdroju aneks nr 60 z 27 grudnia 2021 r. (23 dni po terminie), ZAZ Zakład Usług Pralniczych w Wodzisławiu Śląskim aneks nr 52 z 28 grudnia 2021 r. (28 dni po terminie).

¹⁴⁰ Od 11 marca 2022 r.

¹⁴¹ ZAZ ZPU „Wspólna Pasja” w Żorach.

¹⁴² Od 11 marca 2022 r.

7. Nieterminowe zatwierdzenie jednego sprawozdania z realizacji zadania publicznego, co było niezgodne z art. 152 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych¹⁴³.

W 2020 r. Fundacja PARDYGMAT w Częstochowie realizowała zadanie pn. „Świadomość komunikacji – wsparcie osób z dysfunkcją słuchu w nabywaniu kompetencji komunikacyjnych”, w ramach konkursu ofert ogłoszonego przez Zarząd Województwa Śląskiego w dziedzinie działalności na rzecz osób niepełnosprawnych pn. „Wsparcie dla osób z dysfunkcją słuchu”. Sprawozdanie z realizacji przedmiotowego zadania złożone zostało 13 października 2021 r. Protokół z przyjęcia sprawozdania sporządzony został 14 marca 2022 r. (tj. w terminie 152 dni od dnia złożenia sprawozdania). Fundację poinformowano o przyjęciu sprawozdania pismem z 24 czerwca 2022 r. (102 dni od daty protokołu przyjęcia sprawozdania).

Zgodnie z art. 152 ust. 2 ustawy o finansach publicznych zatwierdzenie przez dysponenta środków, o których mowa w art. 127 ust. 2¹⁴⁴, rozliczenia dotacji w zakresie rzeczowym i finansowym, przedstawionego przez obowiązującą do tego jednostkę, powinno nastąpić w terminie 30 dni od dnia jego przedstawienia.

(akta kontroli str. 4391-4397, 4440-4451, 7843-7844)

P.o. Dyrektora¹⁴⁵ Departamentu NZ wyjaśniła, że przyczyną nieterminowego rozliczenia sprawozdania były zmiany kadrowe. Dyrektor wskazała, że w umowach nie określono terminu 30-dniowego na zatwierdzenie sprawozdania.

(akta kontroli str. 7844)

Zdaniem NIK powyższe wyjaśnienia nie zasługują na uwzględnienie, bowiem rozliczenie dotacji winno zostać dokonane w terminie 30-dniowym od daty jego przedstawienia, zgodnie z art. 152 ust. 2 ustawy o finansach publicznych. Brak w umowach uregulowań w tym zakresie nie zwalnia Urzędu z obowiązku przestrzegania obowiązujących przepisów prawa.

8. Nierzetelnie zweryfikowano osiem¹⁴⁶ wniosków o dofinansowanie robót budowlanych ze środków PFRON, z tego:

- a) pod kątem budowlanym pięć¹⁴⁷ z nich, co potwierdzono w uwagach Departamentu Inwestycji przekazanych do Departamentu NZ 27 kwietnia 2021 r. i/lub

¹⁴³ Dz.U. z 2022 r., poz. 1634., dalej: „ustawa o finansach publicznych”.

¹⁴⁴ Dotacje celowe.

¹⁴⁵ Od 11 marca 2022 r.

¹⁴⁶ Jednego wniosku złożonego do 30 listopada 2019 r. przez Wojewódzkiego Ośrodka Lecznictwa Odwykowego i Zakład Opiekuńczo-Lecznicy w Gorzycach, zadanie pn. „Wymiana dwóch dźwigów szpitalnych w Pawilonach A i B Psychiatrycznego Zakładu Opiekuńczo-Lecznicy w Wojewódzkim Ośrodku Lecznictwa Odwykowego i Zakładzie Opiekuńczo-Lecznicy w Gorzycach w celu zapewnienia dostępności osobom niepełnosprawnym” oraz siedmiu wniosków, które miały być złożone do 30 listopada 2020 r. przez: Forum Organizacji Pozarządowych Działających na rzecz Osób Niepełnosprawnych, Chorych i Ich Rodzin pod nazwą „RAZEM” w Zabrze, zadanie pn. „Przebudowa budynku obejmująca zabudowę windy dla osób niepełnosprawnych” (podmiot wycofał się z realizacji zadania po podpisaniu umowy); SPZOZ Państwowy Szpital dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Rybniku zadanie pn. „Budowa wind dostosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych i starszych przy pawilonach nr VI, VII, VIII, XVIII” (podmiot wycofał się z dalszego procedowania wniosku 18 maja 2021 r.); powiat częstochowski DPS w Blachowni, zadanie pn. „Wymiana windy dla osób niepełnosprawnych w budynku Domu Pomocy Społecznej w Blachowni przy ul. Sienkiewicza 6” (podmiot otrzymał pismo o kompletności wniosku, nie otrzymał uzasadnienia odmowy przyznania dofinansowania); Społeczny Komitet Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Gliwicach zadanie pn. „Modernizacja ośrodka dla dzieci niepełnosprawnych mająca na celu polepszenie edukacji i terapii oraz zwiększenie bezpieczeństwa podopiecznych”; Uniwersyteckie Centrum Kliniczne im. prof. K. Gibińskiego Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach zadanie pn. „Przebudowa i modernizacja Izby Przyjęć z budową zadaszania wraz z wymianą windy osobowej w celu dostosowania obiektu przy ul. Medyków 14 w Katowicach do osób niepełnosprawnych”; Wojewódzki Szpital Neuropsychiatryczny im. dr. Emila Cyrana w Lublińcu zadanie pn. „Modernizacja pawilonów chorych Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego im. dr. Emila Cyrana w Lublińcu”; SP ZOZ REPTY Górnosławskie Centrum Rehabilitacji im. Gen. Jerzego Ziętka w Tamowskich Górach zadanie pn. „Wymiana 9 szt. przestarzałych i awaryjnych dźwigów osobowych i szpitalnych w SP ZOZ REPTY GCR w Tamowskich Górach”.

¹⁴⁷ Forum Organizacji Pozarządowych Działających na rzecz Osób Niepełnosprawnych, Chorych i Ich Rodzin pod nazwą „RAZEM” w Zabrze - brak dokumentacji projektowej, zbyt niskie kwoty podane w kosztorysie; SPZOZ Państwowy Szpital dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Rybniku - nie można zweryfikować zakresu i kosztów inwestycji, brak dokumentacji projektowej, załączona dokumentacja dotyczy przebudowy pomieszczeń pawilonu XVII, a nie budowy wind, brak kosztorysu, bądź szacunku kosztów, w kwocie podanej we wniosku nie jest możliwa realizacja zadania; Społeczny Komitet Pomocy Osobom

- b) pod kątem zabezpieczenia wkładu własnego i/lub środków pozyskanych z innych źródeł na sfinansowanie inwestycji zgodnie z dołączonym do wniosku harmonogramem rzeczowo-finansowymi sześciami¹⁴⁸ z nich.

(akta kontroli str. 2870-2876, 3309-3336, 3364-3372, 3374-3378, 3449-3476, 3541-3544, 5185-5187, 5191, 5458-5467, 5542, 5629-6276, 6277-6924, 6928, 6946-7009, 7021-7023, 7027-7042, 7093-7102, 7224-7245, 7393-7409, 7425-7435, 7467-7469, 7603-7629, 7659-7664, 7668-7676, 7779-7788, 7790-7807, 7809-7814, 7817-7820, 7847-7850, 7888-7890, 8437-8441)

Zgodnie z § 7 ust. 4 rozporządzenia w sprawie określenia zadań samorządu województwa wniosek składa się w terminie do dnia 30 listopada roku poprzedzającego realizację zadania. Zgodnie z § 5 ust. 1 rozporządzenia w sprawie określenia zadań samorządu województwa dofinansowanie robót, może być przyznane przedsiębiorcom albo podmiotom niebędącym przedsiębiorcami, prowadzącym działalność w zakresie rehabilitacji osób niepełnosprawnych przez okres co najmniej dwóch lat przed dniem złożenia wniosku o dofinansowanie robót, jeżeli spełniają łącznie następujące warunki: 1) są właścicielami nieruchomości lub użytkownikami wieczystymi nieruchomości albo byli przez okres co najmniej jednego roku przed dniem złożenia wniosku o dofinansowanie robót i są nadal posiadaczami części lub całości nieruchomości; 2) udokumentują posiadanie środków własnych lub pozyskanych z innych źródeł na sfinansowanie kosztów realizacji zadania w wysokości nieobjętej dofinansowaniem; 3) przedstawiają pozwolenie na budowę lub zgłoszenie przewidziane w przepisach prawa budowlanego.

Zgodnie przyjętym wzorem wniosku o dofinansowanie ze środków PFRON¹⁴⁹ do wniosku należało dołączyć udokumentowaną informację o posiadaniu środków własnych wnioskodawcy lub pozyskanych z innych źródeł na sfinansowanie przedsięwzięcia w wysokości nieobjętej dofinansowaniem określonej w harmonogramie rzeczowo-finansowym.

Inspektor w Referacie ds. staży i środków PFRON weryfikujący wnioski, które wpłynęły do 30 listopada 2020 r. wyjaśnił, że nie zatrudniono pracownika z uprawnieniami budowlanymi do pomocy przy weryfikacji tych wniosków, a pracownicy merytoryczni w Departamencie nie posiadali takich uprawnień. Wnioski po analizie przez pracowników merytorycznych były omawiane i oceniane wspólnie z ówczesnym kierownikiem Referatu, a następnie tworzone było pismo dotyczące uzupełnienia braków stwierdzonych we wniosku wraz ze wskazaniem brakujących dokumentów, a następnie pismo o kompletności wniosku - pismo to było ostateczną weryfikacją wniosku. Inspektor wskazał, że Referat zmagiał się z brakami kadrowymi, jak również presją czasu.

Niepełnosprawnym w Gliwicach – kosztorys wykonania klimatyzacji taki sam dla pomieszczeń 27-30 oraz 43-51 pomimo różnicy w ilości pomieszczeń, w których zaplanowano roboty budowlane; Uniwersyteckie Centrum Kliniczne im. prof. K. Gibińskiego w Katowicach - nie można zweryfikować zakresu i kosztów inwestycji, brak projektu budowlanego, na nośniku pamięci znajduje się wyłącznie część instalacyjna dokumentacji elektryczna i niskoprądowa, brak kosztorysu obejmującego budowę windy, nie wiadomo jaki zakres robót zaplanowano, dołączone pozwolenie na budowę nie obejmuje budowy windy; SPZOZ „REPTY” w Tarnowskich Górach - nie można zweryfikować zakresu i kosztów inwestycji, brak dokumentacji projektowej, brak pozwolenia na budowę oraz dokumentacji.

¹⁴⁸ Wojewódzki Ośrodek Lecznictwa Odwykowego i Zakład Opiekuńczo-Lecznicy w Gorzycach – lokata do 8 kwietnia 2020 r.; powiat częstochowski – oświadczenie z 26 listopada 2020 r. o posiadaniu środków (w uchwale nr XX/165/2020 Rady Powiatu Częstochowskiego z 17 grudnia 2020 r. w sprawie zmian w budżecie powiatu częstochowskiego nr 2020 r. zabezpieczono środki na realizację inwestycji w DPS Blachownia objętej wnioskiem, następnie uchwałą nr 563/2021 z 15 kwietnia 2021 r. w sprawie zmian w budżecie powiatu częstochowskiego na 2021 r. zabezpieczono środki na ten cel), Wojewódzki Szpital Neuropsychiatryczny im. dr. Emila Cyrana w Lublińcu – wyciąg z rachunku bieżącego, Szpital Psychiatryczny w Rybniku – lokata terminowa do 3 grudnia 2020 r. (na kwotę 620,0 tys. zł, podczas gdy wysokość kwoty dofinansowania wynosiła łącznie 5 435,2 tys. zł, wniosek uzupełniono o uchwałę w sprawie budżetu Województwa Śląskiego na 2021 r., gdzie zaplanowano środki na tę inwestycję w wysokości 1 000,0 tys. zł), GCR „REPTY” – lokata nieodnawialna w wysokości 950,0 tys. zł na 90 dni obowiązująca do 14 kwietnia 2021 r., a następnie oświadczenie o posiadaniu środków (z 14 kwietnia 2021 r.), Społeczny Komitet Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Gliwicach – blokada na rachunku bankowym obowiązująca do 31 maja 2021 r.

¹⁴⁹ Stanowiący załącznik do Zasad dofinansowania

Pomoc administracyjna w Referacie ds. staży i środków PFRON wyjaśniła, że do oceny wniosków sporządzane były „karty oceny wniosków”, każdą kartę ocenę weryfikowała druga osoba – Kierownik Referatu. Pomoc administracyjna wyjaśniła, że w Departamencie nie zatrudniano osoby z uprawnieniami budowlanymi.

Kierownik Referatu ds. staży i środków PFRON¹⁵⁰ wyjaśniła, że nie miała możliwości uczestniczyć od początku do końca przy weryfikacji wniosków, gdyż nadzorowała równocześnie pion dotyczący staży. W treści wniosku były wykazane dokumenty jakie wniosek powinien zawierać. Prowadzone były rozmowy i konsultacje z pracownikami merytorycznymi. Praca odbywała się w atmosferze zaufania i odpowiedzialności. Kierownik wyjaśniła, że osoby oceniające wnioski o roboty budowlane na dofinansowanie ze środków PFRON nie wykonywały tych zadań po raz pierwszy. Nie potrafiła wskazać dlaczego w 2020 r. nie zaangażowano do pomocy osób z uprawnieniami budowlanymi. Kierownik nie potrafiła odpowiedzieć na pytanie dlaczego zaakceptowano jako zabezpieczenie środków własnych i/lub z innych źródeł na realizację inwestycji dokumentów, które tego nie potwierdzały.

(akta kontroli str. 6978-6982, 7027-7032, 7047-7080)

NIK wskazuje, że w przypadku weryfikacji dołączonych do wniosków dokumentów budowlanych, jak i finansowych zaistniała dowolność w ocenie tych dokumentów, co w efekcie doprowadziło do nierównego traktowania podmiotów. W trakcie kontroli stwierdzono m.in., że zaakceptowano jako zabezpieczenie sfinansowania inwestycji ze środków własnych (i/lub innych źródeł) lokaty terminowe, których termin upływał przed planowaną ich płatnością wynikającą z harmonogramów rzeczowo-finansowych, wyciągi z rachunków bieżących oraz oświadczenia o posiadaniu środków, podczas gdy w dwóm¹⁵¹ podmiotom nie zaakceptowano takich dokumentów.

(akta kontroli str. 5481-5507, 7629-7630, 7742-7744, 7790-7807, 7809-7815)

9. Niezgodnie z § 7 ust. 4 rozporządzenia w sprawie określenia zadań samorządu województwa oraz II.7 Zasad dofinansowania procedowano dwa¹⁵² wnioski, które wpłynęły po 30 listopada 2020 r.

Zgodnie z § 7 ust. 4 rozporządzenia w sprawie określenia zadań samorządu województwa oraz pkt II.7 Zasad dofinansowania, zgodnie z którym wniosek składa się rokrocznie w terminie do 30 listopada roku poprzedzającego realizację zadania.

Jeden z wniosków wpłynął do Urzędu 1 grudnia 2020 r., w dokumentacji brak było potwierdzenia nadania tego wniosku w placówce pocztowej przed tym terminem. P.o. Dyrektora Departamentu NZ¹⁵³ wyjaśniła, że wniosek ten wpłynął w terminie – jednakże nie przedłożyła żadnych dokumentów potwierdzających ten fakt.

Drugi z wniosków wpłynął do Urzędu w terminie do 30 listopada 2020 r., po czym 12 stycznia 2021 r. w ramach uzupełnienia pierwotnego wniosku został złożony kolejny o innym zakresie inwestycji. Do dalszego procedowania przyjęto wniosek z 12 stycznia 2021 r. P.o. Dyrektora Departamentu NZ¹⁵⁴, Kierownik Referatu

¹⁵⁰ Pełniąca obowiązki Kierownika od 1 marca 2020 r. do 31 października 2020 r. i Kierownik od 1 listopada 2020 r. do 9 lutego 2021 r.

¹⁵¹ Powiat częstochowski i Szpital MSWiA w Katowicach

¹⁵² SP ZOZ REPTY Gómośląskie Centrum Rehabilitacji im. Gen. Jerzego Ziętka w Tarnowskich Górach (wniosek podpisany 30 listopada 2020 r., wpływ do Urzędu 1 grudnia 2020 r.) i SP ZOZ Szpitala Psychiatrycznego w Rybniku złożony 26 listopada 2020 r. dotyczył dofinansowania zadania „Budowa nowych tarasów wraz z pochylnią dla osób niepełnosprawnych i starszych przy pawilonach nr II, III, V, VII, VIII; wykonanie wind dostosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych i starszych przy pawilonach nr II, III, V, VI, VII, VIII, IX, X, XVI, XVII, XVIII, XX; oraz wykonanie łazienek dostosowanych do osób niepełnosprawnych i starszych przy pawilonach nr II, III, V, VII, VIII, IX, X, XVI, XVII, XVIII, XX” (wartość wnioskowanego dofinansowania 5 435,3 tys. zł). Następnie w uzupełnieniu tego wniosku 12 stycznia 2021 r. złożono kolejny wniosek obejmujący „Budowę wind dostosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych i starszych przy pawilonach nr VI, VII, VIII, XVIII” (wartość wnioskowanego dofinansowania 1 133,0 tys. zł).

¹⁵³ Od 11 marca 2022 r.

¹⁵⁴ Od 11 marca 2022 r.

ds. staży i środków PFRON¹⁵⁵ nie potrafiły odpowiedzieć na pytanie dlaczego do dalszego procedowania przyjęto wnioski z 12 stycznia 2021 r.

(akta kontroli str. 6662-6912, 6277-6661, 7027-7032, 7905-7906)

10. Nierzetelna weryfikacja przez pracowników Departamentu NZ złożonych wniosków oraz podjęcie działań w celu uzupełnienia pięciu z nich z naruszeniem terminu, o którym mowa w § 7 ust. 5 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 6 sierpnia 2004 r. w sprawie określenia zadań samorządu województwa, które mogą być dofinansowane ze środków PFRON.

Zgodnie z § 7 ust. 4 i 5 rozporządzenia w sprawie określenia zadań samorządu województwa oraz pkt II. 7 i 10 Zasad dofinansowania wniosków o dofinansowanie robót składa się w terminie do dnia 30 listopada roku poprzedzającego realizację zadania. W terminie 14 dni od dnia złożenia wniosku właściwy organ jednostki samorządu województwa informuje wnioskodawcę o występujących we wniosku uchybieniach. Nieusunięcie uchybień w terminie 30 dni powoduje pozostawienie wniosku bez rozpatrzenia.

Po przekazaniu informacji o kompletności pięciu wniosków¹⁵⁶ i po upływie terminu określonego § 7 ust. 5 rozporządzenia w sprawie określenia zadań samorządu województwa, ówczesna p.o. Z-cy Dyrektora Departamentu NZ¹⁵⁷:

- a) Pismem z 23 marca 2021 r. zwróciła się do Departamentu Inwestycji Urzędu m.in. o weryfikację wniosków o dofinansowanie robót budowlanych ze środków PFRON (które miały być złożone do 30 listopada 2020 r.) przekazując dokumentację złożonych wniosków.

Departament Inwestycji w zakresie przekazanych wniosków sporządził opinię, którą przekazał 27 kwietnia 2021 r. do Departamentu NZ. W opinii Departamentu wskazano zastrzeżenia i braki w pięciu¹⁵⁸ z dziewięciu wniosków (tj. w 55,5% złożonych wniosków) w zakresie budowlanym.

- b) Pismem z 8 kwietnia 2021 r. zwróciła się do czterech¹⁵⁹ wnioskodawców o przedłożenie dokumentu potwierdzającego posiadanie środków na sfinansowanie inwestycji w części nieobjętej dofinansowaniem, od momentu złożenia wniosku do czasu realizacji umowy.

Powyższe związane było z dołączeniem do złożonych wniosków jako gwarancji posiadania środków: wyciągu z rachunku bieżącego¹⁶⁰, oświadczenia o posiadaniu środków¹⁶¹, lokaty terminowej zawartej do dnia 14 kwietnia 2021 r.¹⁶², lokaty terminowej jedno-tygodniowej (od 26 listopada 2020 r. do 3 grudnia 2020 r. na kwotę 650,0 tys. zł, a następnie uchwały Sejmiku¹⁶³)¹⁶⁴.

¹⁵⁵ P.o. Kierownika od 1 marca 2020 r. do 31 października 2020 r., Kierownik od 1 listopada 2020 r. do 9 lutego 2021 r.

¹⁵⁶ Pisma o kompletności wniosków podpisali ówczesnie zatrudnieni na stanowiskach: p.o. i Z-cy Dyrektora Departamentu NZ.

¹⁵⁷ P.o. Z-cy Dyrektora w okresie od 11 stycznia 2021 r. do 14 czerwca 2021 r., Z-ca Dyrektora w okresie od 15 czerwca 2021 r. do 31 stycznia 2022 r. i p.o. Dyrektora w okresie od 1 lutego 2022 r. do 10 marca 2022 r.

¹⁵⁸ Departament Inwestycji zgłosił uwagi do wniosków złożonych przez: Forum Organizacji Pozarządowych Działających na rzecz Osób Niepełnosprawnych, Chorych i Ich Rodzin pod nazwą „RAZEM” w Zabrze, SPZOZ Państwowy Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Rybniku, Społeczny Komitet Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Gliwicach Uniwersyteckie Centrum Kliniczne im. prof. K. Gibińskiego w Katowicach, SPZOZ „REPTY” w Tarnowskich Górach.

¹⁵⁹ GCR Repty, powiatu częstochowskiego, Wojewódzkiego Szpitala Neuropsychiatryczny im dr. Emila Cyrana w Lublińcu, Komitetu Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Gliwicach

¹⁶⁰ Wojewódzki Szpital Neuropsychiatryczny w Lublińcu.

¹⁶¹ Powiat częstochowski.

¹⁶² GCR Repty.

¹⁶³ Uchwała nr VI/26/4/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 14 grudnia 2020 r. w sprawie budżetu Województwa Śląskiego na 2021 r.

¹⁶⁴ Szpital Psychiatryczny w Rybniku wniosek (złożony do 30 listopada 2020 r.) dotyczył inwestycji na łączną wartość 5 435,3 tys. zł, uchwałą Sejmiku nr VI/26/4/2020 z 14 grudnia 2020 r. w sprawie budżetu Województwa Śląskiego zabezpieczająca kwotę 1 000,0 tys. zł a zabezpieczenie dotyczyło 18,4% inwestycji.

Ponadto pracownik Urzędu po terminie na uzupełnienie wniosków telefonicznie zwrócił się do jednego wnioskodawcy¹⁶⁵ o przekazanie informacji/oświadczenia dotyczącego braku konieczności posiadania pozwolenia na budowę.

(akta kontroli str. 3452-3476, 3554-3563, 3564-3569, 5332-5333, 5457-5461, 5466-5467, 5494-5507, 5511-5515, 5534-5539, 5542-5543, 6754-6751)

P.o. Z-cy Dyrektora Departamentu NZ¹⁶⁶ wyjaśniła, że kwestia kierowania pism do wnioskodawców o przedłożenie potwierdzenia zabezpieczenia wkładu własnego omawiana była z mecenasem zatrudnionym w Urzędzie. Odnośnie do podpisania pisma z 23 marca 2021 r. do Departamentu Inwestycji m.in. w zakresie przekazania wniosków na dofinansowanie robót budowlanych ze środków PFRON, wyjaśniła, że *nie poleciłam przekazywania wniosków na roboty budowlane o dofinansowanie ze środków PFRON (złożonych do 30 listopada 2020 r.) w marcu 2021 r. do weryfikacji przez Departament Inwestycji. Nie miałam wiedzy, że dokumentacja jest przekazywana.* Odnosząc się do opinii z Departamentu Inwestycji zawierającej uwagi do wniosków p.o. Z-cy Dyrektora wyjaśniła, że nie pamięta czy widziała i otrzymała to zestawienie. W trakcie prowadzonych czynności kontrolnych, kontrolerzy NIK ustalili, że p.o. Z-cy Dyrektora otrzymała ten dokument w dniu 28 kwietnia 2021 r. na służbowy adres poczty elektronicznej.

(akta kontroli str. 7033-7042)

11. Nierzetelne rozpatrzenie przez Zarząd sześciu¹⁶⁷ wniosków o dofinansowanie robót budowlanych, w wyniku których zawarto umowy na dofinansowanie inwestycji w łącznej wysokości 5 962,0 tys. zł

Zgodnie z § 7 ust. 6 rozporządzenia w sprawie określenia zadań samorządu województwa oraz pkt II.16 Zasad dofinansowania, Zarząd Województwa Śląskiego rozpatruje wnioski w terminie 30 dni od dnia, w którym Sejmik Województwa Śląskiego w formie uchwały określi zadania, na które przeznaczają środki określone w ustawie.

(akta kontroli str. 3259, 3303-3304, 3346-3347, 3413-3416, 6920-6977, 6983-7004, 7033-7042, 7093-7102, 7393-7408, 7639-7642, 7659-7664, 7777)

Zarząd pozytywnie rozpatrzył jeden¹⁶⁸ wniosek (złożony do 30 listopada 2019 r.) pomimo, iż na dzień podjęcia uchwały, tj. 3 czerwca 2020 r.¹⁶⁹ blokada na rachunku bankowym (obowiązująca do 8 kwietnia 2020 r.) nie zabezpieczenia wkładu własnego¹⁷⁰ na sfinansowanie kosztów realizacji zadania (określonych w harmonogramie rzeczowo-finansowym) w wysokości nieobjętej dofinansowaniem

¹⁶⁵ Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego im. Prof. K. Gibińskiego Śląskiego Uniwersytetu Medycznego.

¹⁶⁶ P.o. Z-cy Dyrektora Departamentu od 11 stycznia 2021 r. do 14 czerwca 2021 r., Z-ca Dyrektora od 15 czerwca 2021 r. do 31 stycznia 2022 r. i p.o. Dyrektora Departamentu od 1 lutego 2022 r. do 10 marca 2022 r.

¹⁶⁷ Jednego wniosku Wojewódzkiego Ośrodka Lecznictwa Odwykowego i Zakład Opiekuńczo-Lecznicy w Gorzycach, zadanie pn. „Wymiana dwóch dźwigów szpitalnych w Pawilonach A i B Psychiatrycznego Zakładu Opiekuńczo-Lecznicy w Wojewódzkim Ośrodku Lecznictwa Odwykowego i Zakładzie Opiekuńczo-Lecznicy w Gorzycach w celu zapewnienia dostępności osobom niepełnosprawnym” złożonego do 30 listopada 2019 r. oraz pięciu wniosków: Forum Organizacji Pozarządowych Działających na rzecz Osób Niepełnosprawnych, Chorych i Ich Rodzin pod nazwą „RAZEM” w Zabrze, zadanie pn. „Przebudowa budynku obejmująca zabudowę windy dla osób niepełnosprawnych” (podmiot wycofał się z realizacji zadania po podpisaniu umowy); Społeczny Komitet Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Gliwicach zadanie pn. „Modernizacja ośrodka dla dzieci niepełnosprawnych mająca na celu polepszenie edukacji i terapii oraz zwiększenie bezpieczeństwa podopiecznych”; Uniwersyteckie Centrum Kliniczne im. prof. K. Gibińskiego Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach zadanie pn. „Przebudowa i modernizacja Izby Przyjęć z budową zadaszenia wraz z wymianą windy osobowej w celu dostosowania obiektu przy ul. Medyków 14 w Katowicach do osób niepełnosprawnych”; Wojewódzki Szpital Neuropsychiatryczny im. dr. Emila Cyrana w Lublińcu zadanie pn. „Modernizacja pawilonów chorych Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego im. dr. Emila Cyrana w Lublińcu”; SP ZOZ REPTY Górnośląskie Centrum Rehabilitacji im. Gen. Jerzego Ziętka w Tarnowskich Górach zadanie pn. „Wymiana 9 szt. przestarzałych i awaryjnych dźwigów osobowych i szpitalnych w SP ZOZ REPTY GCR w Tarnowskich Górach” złożonych do 30 listopada 2020 r.

¹⁶⁸ Wojewódzki Ośrodek Lecznictwa Odwykowego i Zakład Opiekuńczo-Lecznicy w Gorzycach, zadanie pn. „Wymiana dwóch dźwigów szpitalnych w Pawilonach A i B Psychiatrycznego Zakładu Opiekuńczo-Lecznicy w Wojewódzkim Ośrodku Lecznictwa Odwykowego i Zakładzie Opiekuńczo-Lecznicy w Gorzycach w celu zapewnienia dostępności osobom niepełnosprawnym”.

¹⁶⁹ Uchwała Zarządu nr 1268/132/VI/2020 z 3 czerwca 2020 r.

¹⁷⁰ i/lub pozyskanych z innych źródeł.

ze środków PFRON. Umowa na dofinansowanie zadania ze środków PFRON w wysokości 419,1 tys. zł zawarta została 23 lipca 2020 r.

Ponadto Zarząd pozytywnie rozpatrzył pięć wniosków¹⁷¹, pomimo iż na dzień podjęcia uchwały¹⁷², tj. 19 maja 2021 r. wnioski te nie spełniały wymogów formalnych wynikających z § 7 ust. 6, 9 i 12 rozporządzenia w sprawie zadań samorządu województwa i załącznika A do Zasad dofinansowania¹⁷³. Członek Zarządu nadzorujący Departament NZ dysponował wiedzą o nierzetelnym zweryfikowaniu wniosków na dofinansowanie robót budowlanych ze środków PFRON, a także o zakresie i skali stwierdzonych nieprawidłowości.

Wiedzę o skali nieprawidłowości posiadali także: główny specjalista w Referacie ds. staży i środków PFRON, Kierownik Referatu ds. staży i środków PFRON, p.o. Z-cy Dyrektora Departamentu NZ (odpowiedzialna za Referat ds. staży i środków PFRON) i ówczesna Dyrektorka Departamentu NZ.

(akta kontroli str. 3449-3476, 7224-7229, 7393-7408, 7847-7850, 7935-7938, 8434-8441)

Projekt karty sprawy na Zarząd dotyczący m.in. rozpatrzenia wniosków, przyznania dofinansowania oraz przyjęcia projektu uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie przyznania dofinansowania i wyrażenia zgody na zawarcie umów o dofinansowanie ze środków PFRON na okres dłuższy niż jeden rok budżetowy wraz z projektami uchwał przygotowany został przez głównego specjalistę w Departamencie NZ 4 maja 2021 r. i przekazany za pośrednictwem poczty elektronicznej do Kierownika Referatu ds. staży i środków PFRON. Powyższy projekt zawierał m.in. jeden wniosek, który nie powinien otrzymać dofinansowania.

Kierownik Referatu ds. staży i środków PFRON w dniu 18 maja 2021 r. przygotowała kartę sprawy na Zarząd wraz z projektami uchwał Sejmiku i Zarządu, które obejmowały m.in. pięć z wniosków, w których stwierdzono nieprawidłowości uniemożliwiające przyznanie takiego dofinansowania.

(akta kontroli str. 3477-3480, 3348-3349, 5297, 6277, 6983-7004, 7763-7776, 7847-7850, 7935-7938)

Karta sprawy na Zarząd z 18 maja 2021 r., z uwagi na nieobecność ówczesnego Dyrektora Departamentu NZ i p.o. Z-cy Dyrektora Departamentu NZ nadzorującego Referat ds. staży i środków PFRON, przekazana została do podpisu ówczesnemu Z-cy Dyrektora Departamentu NZ, który nie sprawował nadzoru nad Referatem ds. staży i środków PFRON – była to jedyna osoba obecna z Kierownictwa

¹⁷¹ Forum Organizacji Pozarządowych Działających na rzecz Osób Niepełnosprawnych, Chorych i Ich Rodzin pod nazwą „RAZEM” w Zabrze, zadanie pn. „Przebudowa budynku obejmująca zabudowę windy dla osób niepełnosprawnych” (podmiot wycofał się z realizacji zadania po podpisaniu umowy); Społeczny Komitet Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Gliwicach zadanie pn. „Modernizacja ośrodka dla dzieci niepełnosprawnych mająca na celu polepszenie edukacji i terapii oraz zwiększenie bezpieczeństwa podopiecznych”; Uniwersyteckie Centrum Kliniczne im. prof. K.Gibińskiego Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach zadanie pn. „Przebudowa i modernizacja Izby Przyjęć z budową zadaszania wraz z wymianą windy osobowej w celu dostosowania obiektu przy ul. Medyków 14 w Katowicach do osób niepełnosprawnych”; Wojewódzki Szpital Neuropsychiatryczny im. dr. Emila Cyrana w Lublińcu zadanie pn. „Modernizacja pawilonów chorych Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego im. dr. Emila Cyrana w Lublińcu”; SP ZOZ REPTY Górnos Śląskie Centrum Rehabilitacji im. Gen. Jerzego Ziętka w Tarnowskich Górach zadanie pn. „Wymiana 9 szt. przestarzałych i awaryjnych dźwигów osobowych i szpitalnych w SP ZOZ REPTY GCR w Tarnowskich Górach”

¹⁷² Uchwała nr 1234/235/VI/2021 z 19 maja 2021 r. i nr 1233/235/VI/2021 z 19 maja 2021 r.

¹⁷³ Forum Organizacji Pozarządowych Działających na rzecz Osób Niepełnosprawnych, Chorych i Ich Rodzin pod nazwą „RAZEM” w Zabrze – brak dokumentacji budowlanej umożliwiającej zapoznanie się z zakresem robót oraz szczegółowymi wycenami robót i kosztów; Społeczny Komitet Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Gliwicach – blokada na rachunku bankowym do 31 maja 2021 r.; Uniwersyteckie Centrum Kliniczne im. prof. K. Gibińskiego Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach – nie można zweryfikować zakresu i kosztów inwestycji, załączone do wniosku pozwolenie na budowę nie obejmuje zakresem budowy windy, brak projektu budowlanego branży budowlanej na podstawie którego uzyskano pozwolenie na budowę, na załączonym nośniku pomieścił jest jedynie część instalacyjną dokumentacji, część elektryczną i niskoprądową; Wojewódzki Szpital Neuropsychiatryczny im. dr. Emila Cyrana w Lublińcu – jako zabezpieczenie środków przedłożono historię rachunku bankowego; SP ZOZ REPTY Górnos Śląskie Centrum Rehabilitacji im. Gen. Jerzego Ziętka w Tarnowskich Górach – wniosek wpłynął 1 grudnia 2020 r. (brak potwierdzenia nadania wniosku w terminie do 30 listopada 2020 r.), lokata nieodnawialna obowiązująca do 14 kwietnia 2021 r. a następnie oświadczenie o posiadaniu środków, nie można zweryfikować zakresu oraz kosztów inwestycji, brak dokumentacji projektowej w branży budowlanej.

Departamentu w dniu zatwierdzenia karty. Następnego dnia po podpisaniu karty sprawy (tj. 19 maja 2021 r.) upływał ostateczny termin na rozpatrzenie wniosków o dofinansowanie robót budowlanych ze środków PFRON przez Zarząd Województwa Śląskiego.

Z-ca Dyrektora Departamentu NZ¹⁷⁴, który podpisał ww. kartę sprawy potwierdził, iż znał treść opinii Departamentu Inwestycji do wniosków na dofinansowanie robót budowlanych ze środków PFRON zawierającej uwagi do procedowanych wniosków. Wyjaśnił ponadto, że podpisał przedłożoną mu kartę sprawy, po otrzymaniu drugiej opinii Departamentu Inwestycji, która nie zawierała tych uwag oraz zapewnieniu członkini Zarządu o kompletności wniosków ujętych w projektach karty sprawy oraz uchwał. O kompletności procedowanych wniosków informowała również Kierownik Referatu ds. staży i środków PFRON podczas spotkania 18 maja 2021 r. z członkinią Zarządu.

Departament Inwestycji nie przedłożył do Departamentu NZ opinii, na podstawie której Z-ca Dyrektora Departamentu NZ zdecydował o podpisaniu karty sprawy na Zarząd. Dyrektor Departamentu Inwestycji wyjaśnił, że jedyny oficjalny dokument dotyczący opiniowania wniosków przekazano do Departamentu NZ (w dniu 27 kwietnia 2021 r.) i NIK. Inspektor w Departamencie Inwestycji, którego podpis widnieje pod obiema opiniami wyjaśnił, że wersja dokumentu, która nie zawierała uwag stanowiła jedną z pierwotnych wersji opinii i była dokumentem roboczym w Departamencie Inwestycji.

(akta kontroli str. 3477-3480, 6983-7009, 7011-7020, 7021-7023, 7026)

Dyrektor Departamentu NZ¹⁷⁵ potwierdziła, że wiedziała o nierzetelnym zweryfikowaniu wniosków na dofinansowanie robót budowlanych ze środków PFRON. Wyjaśniła, że w momencie posiadania pełnej wiedzy o zakresie nieprawidłowości, tj. posiadania opinii z Departamentu Inwestycji możliwe było wycofanie się z dofinansowania i odstąpienie od dalszego procedowania wniosków. Dyrektor wyjaśniła, że członkini Zarządu informowana była o nieprawidłowościach przy weryfikacji ww. wniosków (złożonych do 30 listopada 2020 r.), w tym o treści uwag Departamentu Inwestycji. Dyrektor wyjaśniła, że *Członkini Zarządu oczekiwała ode mnie rozwiązania problemu. Ja chciałam, żebyśmy rekomendowali do dofinansowania wyłącznie kompletne wnioski, a pozostałe odrzucili z uwagi na braki formalne. W zakresie otrzymanej opinii Departamentu Inwestycji, wskazującej na braki we wnioskach Dyrektor wyjaśniła, że prosiła o zaewidencjonowanie tego dokumentu jako poczty przychodzącej do Departamentu.*

Kierownik Referatu ds. Staży i środków PFRON wyjaśniła, że 17 maja 2021 r. została sama¹⁷⁶ z projektem karty sprawy dotyczącym rozpatrzenia wniosków na roboty budowlane i wypłaty środków konkretnym beneficjentom. Wyjaśniła również, że główny specjalista w Referacie w projekcie karty sprawy przekazał propozycję zagospodarowania środków PFRON – decyzję w pozostałym zakresie pracownik sporządzający projekt karty sprawy pozostawił w gestii Dyrekcji. Kierownik przyjęła, że kompletnymi wnioskami były te ustalone na podstawie weryfikacji przeprowadzonej w grudniu 2020 r. i zakończonej w lutym 2021 r. Pomimo tego, że na adres jej poczty elektronicznej w kwietniu 2021 r. wpływały dokumenty i informacje będące podstawą do uznania wniosków za nierzetelnie zweryfikowane. Radca prawny nie pamiętał przypadków, w których pracownicy Referatu ds. staży

¹⁷⁴ Kierownik Referatu od 25 sierpnia 2014 r. do 31 sierpnia 2018 r., Z-ca Dyrektora od 1 września 2017 r. do 6 stycznia 2020 r., Dyrektor od 7 stycznia 2020 r. do 16 lipca 2020 r. i Z-ca Dyrektora od 17 lipca 2020 r. do 28 lutego 2022 r.

¹⁷⁵ W okresie od 11 stycznia 2021 r. do 26 czerwca 2021 r.

¹⁷⁶ W tym dniu zarówno Dyrektor Departamentu NZ, p.o. Z-cy Dyrektora Departamentu NZ i Główny specjalista w Departamencie NZ byli nieobecni w pracy.

i środków PFRON zwracali się o pomoc dotyczącą udokumentowania kompletności wniosków na roboty budowlane po terminie na ich uzupełnienie.

Członkini Zarządu w zakresie procedowania niekompletnych wniosków na roboty budowlane złożonych do 30 listopada 2020 r. wyjaśniła, że Zarząd nie bierze udziału w ocenie ww. wniosków, która dokonywana była przez Referat ds. staży i środków PFRON. Członkini Zarządu wyjaśniła, że ocena merytoryczna i formalnoprawna wniosków złożonych do 30 listopada 2020 r. miała miejsce na przełomie listopada 2020 r. do lutego 2021 r. – wnioski te uznane zostały za kompletne przez osoby decyzyjne oraz merytoryczne zajmujące się ówczesnie tym tematem.

(akta kontroli str. 6946-6961, 7033-7042, 7093-7102, 7393-7408, 7872)

Zdaniem NIK, powyższe wyjaśnienia nie zasługują na uwzględnienie, bowiem zgodnie z § 7 ust. 5 i 6 rozporządzenia w sprawie określenia zadań samorządu województwa oraz pkt II.16 Zasad dofinansowania ze środków PFRON, Zarząd rozpatruje wnioski w terminie 30 dni od dnia, w którym Sejmik Województwa Śląskiego w formie uchwały określi zadania, na które przeznaczają środki w ustawie. Skoro członek Zarządu nadzorujący Departament NZ posiadał wiedzę o zakresie i skali nierzetelnej weryfikacji wniosków przez pracowników oceniających wnioski złożone do 30 listopada 2020 r. zobowiązany był do poinformowania Zarządu Województwa Śląskiego o tym fakcie, a w konsekwencji powyższego, wnioski niespełniające warunków określonych w § 5 rozporządzenia w sprawie określenia zadań samorządu województwa oraz pkt I.6 Zasad dofinansowania ze środków PFRON powinny zostać negatywnie rozpatrzone. NIK wskazuje ponadto, że w jednym¹⁷⁷ przypadku oświadczenie wnioskodawcy o zagwarantowaniu środków nie zostało uznane (podmiot oczekiwał na zatwierdzenie budżetu państwa) – tym samym nie mógł uzupełnić wniosku o dokument potwierdzający posiadanie środków na pokrycie wydatków nieobjętych dofinansowaniem ze środków PFRON. Z uwagi na brak przedłożenia ww. dokumentu dofinansowanie nie zostało przyznane, co może świadczyć o nierównym traktowaniu podmiotów. Bowiem podmioty, którym uznawano oświadczenia o zagwarantowaniu środków były jednostkami podległymi Samorządowi Województwa.

W ocenie NIK, przyczyną powyższych nieprawidłowości było dopuszczenie do weryfikacji wniosków (złożonych do 30 listopada 2020 r.) pracowników i ówczesnego Kierownika Referatu, którzy nie posiadali doświadczenia w tym zakresie, a także brak zapewnienia wsparcia ze strony osoby z uprawnieniami budowlanymi (bądź doświadczeniem w tej dziedzinie).

(akta kontroli str. 7629-7630)

12. Zarząd nie rozpatrzył jednego¹⁷⁸ wniosku złożonego do 30 listopada 2020 r., co było sprzeczne z § 7 ust. 6 rozporządzenia w sprawie określenia zadań samorządu województwa i pkt II.17 Zasad dofinansowania.

Pismem z 11 stycznia 2021 r.¹⁷⁹ poinformowano wnioskodawcę o kompletności złożonego wniosku o dofinansowanie robót budowlanych ze środków PFRON. 27 kwietnia 2021 r. p.o. Z-cy Dyrektora Departamentu NZ¹⁸⁰ zwróciła się do Departamentu Prawnego i Nadzoru Właścicielskiego o opinię prawną w przedmiocie przedłożonego przez powiat częstochowski zabezpieczenia środków własnych na sfinansowanie części inwestycji. Z otrzymanej odpowiedzi wynika, że *przedłożone*

¹⁷⁷ Szpital MSWiA im. Sierżanta Grzegorza Załogi w Katowicach.

¹⁷⁸ Powiat częstochowski DPS w Blachowni, zadanie pn. „Wymiana windy dla osób niepełnosprawnych w budynku Domu Pomocy Społecznej w Blachowni przy ul. Sienkiewicza 6”.

¹⁷⁹ Pismo nr NZ-SP-ZP.924.36.2020 z 11 stycznia 2021 r.

¹⁸⁰ Pełniąca obowiązki od 11 stycznia 2021 r. do 26.06.2021

dokumenty nie potwierdzają należytego zabezpieczenia środków na realizację zadania.

Zarząd Województwa nie rozpatrzył ww. wniosku, nie przyznał dofinansowania i nie sporządził uzasadnienia tej decyzji, co było niezgodne z § 7 ust. 6 rozporządzenia w sprawie określenia zadań samorządu województwa.

(akta kontroli str. 3554-3569, 5479-5507, 7902-7906)

P.o. Dyrektora Departamentu NZ¹⁸¹ nie potrafiła wskazać przyczyn nie poinformowania wnioskodawcy o odmowie przyznania dofinansowania. Kierownik Referatu ds. staży i środków PFRON, która przygotowywała kartę sprawy na Zarząd w zakresie rozpatrzenia wniosków na dofinansowanie robót budowlanych ze środków PFRON wyjaśniła, że według jej wiedzy nie przekazano pisma do powiatu częstochowskiego. Sprawami robót budowlanych miała zajmować się ówczesna dyrekcja Departamentu NZ.

(akta kontroli str. 7093-7102, 7902-7905)

13. Wbrew postanowieniom § 9 ust. 2 pkt 7 rozporządzenia w sprawie określenia zadań samorządu województwa, a także § 9 umów o dofinansowanie ze środków PFRON robót budowlanych, nie zawarto aneksów do dwóch¹⁸² umów w zakresie zmiany formy zabezpieczenia środków na sfinansowanie kosztów realizacji zadania w wysokości nieobjętej dofinansowaniem, ze środków własnych na dotację celową z budżetu województwa.

(akta kontroli str. 2870-2876, 2878-3241, 3406-3412, 7878-7880)

P.o. Dyrektora Departamentu NZ¹⁸³, członkini Zarządu i Marszałek Województwa nie wyjaśnili przyczyn braku sporządzenia aneksów do umów na dofinansowanie robót budowlanych ze środków PFRON, w związku ze zmianą sposobu finansowania części inwestycji nieobjętej dofinansowaniem PFRON z wkładu własnego na dotację celową z budżetu Województwa Śląskiego.

(akta kontroli str. 7393-7408, 7603-7614, 7921-7927)

14. Nie zapewniono przechowywania w Departamencie NZ dokumentacji otrzymanej z Departamentu Inwestycji w zakresie opinii do wniosków na dofinansowanie robót budowlanych ze środków PFRON (złożonych do 30 listopada 2020 r.), co było niezgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy o archiwach.

W dniu 27 kwietnia 2021 r. do Departamentu NZ wpłynęła opinia Departamentu Inwestycji do wniosków na dofinansowanie robót budowlanych ze środków PFRON (złożonych do 30 listopada 2020 r.). Ww. dokument nie został przedłożony kontrolującą przez Departament NZ – został on pozyskany z Departamentu Inwestycji.

Z otrzymanych przez NIK zasobów poczty elektronicznej¹⁸⁴ wynikało, że skan ww. dokumentu, który wpłynął do Departamentu NZ (na przesłanym pocztą elektroniczną dokumencie widniała pieczęć wpływu do Departamentu w dniu 27 kwietnia 2021 r.) przekazany został za pośrednictwem poczty elektronicznej do ówczesnego Dyrektora Departamentu NZ, p.o. Z-cy Dyrektora Departamentu i Kierownika Referatu ds. staży i środków PFRON

¹⁸¹ Od 11 marca 2022 r.

¹⁸² Wojewódzki Ośrodek Lecznictwa Odwykowego i Zakład Opiekuńczo-Leczniczy w Gorzycach – zadanie pn. <<wymiana dwóch dźwigów szpitalnych w pawilonach A i B Psychiatrycznego ZOZ w Wojewódzkim Ośrodku Lecznictwa Odwykowego i Zakładzie Opiekuńczo-Leczniczym w Gorzycach>>; GCR Repty – zadanie pn. <<Wymiana 9 szt. przestarzałych i awaryjnych dźwigów osobowych i szpitalnych SP ZOZ Repty Gómośląskim Centrum Rehabilitacji w Tamowskich Górach>>.

¹⁸³ Od 11 marca 2022 r.

¹⁸⁴ Zapisy skrzynek e-mail ówczesnego Z-cy Dyrektora Departamentu NZ i Kierownika Referatu ds. staży i środków PFRON obejmujące pocztę przychodzącą i wychodzącą z pominięciem wiadomości usuniętych. nie przekazano zapisów skrzynek e-mail głównego specjalisty w Referacie ds. staży i środków PFRON i Dyrektora NZ z uwagi na bezpowrotne usunięcie danych z tych skrzynek przez Departament Cyfryzacji.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy o archiwach organy państwowe oraz państwowe jednostki organizacyjne, organy jednostek samorządu terytorialnego oraz samorządowe jednostki organizacyjne obowiązane są zapewnić odpowiednią ewidencję, przechowywanie oraz ochronę przed uszkodzeniem, zniszczeniem bądź utratą: powstającej w nich dokumentacji oraz nadsyłanej i składanej do nich dokumentacji, w sposób odzwierciedlający przebieg załatwiania i rozstrzygnięcia spraw.

P.o. Dyrektora Departamentu NZ¹⁸⁵ wyjaśniła, że w zasobach Referatu ds. staży i środków PFRON nie odnaleziono przedmiotowego dokumentu. Jednocześnie wskazała, że nie posiada wiedzy w tym zakresie.

P.o. Dyrektora Departamentu NZ¹⁸⁶ wyjaśniła, że nie jest jej znany ww. dokument pomimo otrzymania jego skanu na służbowy adres poczty elektronicznej.

(akta kontroli str. 3467-3475, 3643, 7033-7042, 7093-7102, 7103-7214, 7634-7635, 7667-7676)

15. Zawężenie definicji „robót budowlanych” w przyjętych przez Zarząd w uchwałach nr 1083/259/V/2018 z 22 maja 2018 r. i 1256/132/VI/2020 z 3 czerwca 2020 r. Zasadach dofinansowania robót budowlanych z PFRON, wbrew art. 3 pkt 7 Prawa budowlanego.

Zgodnie z art. 3 pkt 7 Prawa budowlanego ilekroć mowa o robotach budowlanych - należy przez to rozumieć budowę, a także prace polegające na przebudowie, montażu, remoncie lub rozbiórce obiektu budowlanego.

Zgodnie z pkt. I.1 Zasad dofinansowania ze środków PFRON, dofinansowanie może zostać udzielone podmiotom na pokrycie kosztów robót budowlanych na zadaniu inwestycyjnym (obiekcie) służącym rehabilitacji osób niepełnosprawnych w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego. Natomiast zgodnie z pkt. I.7 ww. Zasad w ramach realizacji zadania nie mogą być pokryte koszty remontów nie będące ulepszeniem środka trwałego rozumianym jako przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja, adaptacja i modernizacja. W zasadach dofinansowania ze środków PFRON wyłączono możliwość uzyskania dofinansowania dotyczącego remontu w rozumieniu Prawa budowlanego.

Radca prawny Urzędu wyjaśnił, że zakres robót należało odnosić do przepisów ustawy Prawo budowlane. Według wiedzy radcy ten sam przepis stanowił podstawę prawną podjęcia przez Zarząd uchwały w sprawie przyjęcia Zasad dofinansowania. Radca prawny wyjaśnił, że treść dokumentów, w tym procedur podlegała opinii radcy prawnego, natomiast o ostatecznym kształcie dokumentów decydował *podmiot, który podejmuje akt*.

Główny specjalista w Departamencie NZ nie potrafiła wskazać przyczyn zawężenia Zasad dofinansowania. Wskazała, że zasady te pierwotnie były przygotowane około 2013 r., a następnie aktualizowane prawdopodobnie w 2018 r. i 2020 r.

(akta kontroli str. 3413-3416, 6962-6977, 7871-7872)

OCENA CZĄSTKOWA

NIK ocenia negatywnie dotowanie przez Marszałka zadań w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, co uzasadnia przede wszystkim skala stwierdzonych w toku kontroli nieprawidłowości, w szczególności: w zakresie rozpatrywania wniosków na dofinansowanie robót budowlanych ze środków PFRON, nieprzestrzeganie wymogów związanych z dofinansowaniem działania ZAZ, a także brak zmiany zapisów umów i aneksów do nich w zakresie zrzeczenia się przez Organizatorów ZAZ *teraz i w przyszłości* środków z budżetu Województwa Śląskiego.

¹⁸⁵ Od 11 marca 2022 r.

¹⁸⁶ P.o. Z-cy Dyrektora od 11 stycznia 2021 do 14 czerwca 2021 r., Zastępca Dyrektora od 15 czerwca 2021 r. do 31 stycznia 2022 r. i p.o. Dyrektora od 1 lutego 2022 do 10 marca 2022 r.

3. Nadzór i kontrola nad wydatkowaniem środków.

3.1. Na podstawie szczegółowego badania ośmiu umów¹⁸⁷ dotyczących zadań zleczanych, tworzenia i działania ZAZ oraz dofinansowania robót budowlanych opisanych w obszarze drugim wystąpienia pokontrolnego stwierdzono, że w umowach dotyczących:

- finansowania kosztów utworzenia i działania ZAZ zawarto postanowienia o możliwości kontroli prawidłowości wykonania umowy przez osoby upoważnione przez Marszałka oraz konieczności przedkładania wyjaśnień i informacji dotyczących realizacji umowy;
- wykonania robót budowlanych poza kontrolą dokumentacji oraz uzyskiwaniem pisemnych wyjaśnień i informacji, przewidziano również przeprowadzenie oględzin miejsca wykonania prac budowlanych.

(akta kontroli str. 1439-1449, 3885-3897, 4127-4139, 5076, 6717-6722, 8454-8555)

Kontrole realizowane przez Referat prowadzone były m.in. na podstawie regulaminu¹⁸⁸ kontroli wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych i wojewódzkich osób prawnych Województwa Śląskiego, pomimo iż jednostkami kontrolowanymi były jednostki, które spełniały ww. kryteria, jak również ZAZ-y, gminy i powiaty, które nie były ww. jednostkami. W Urzędzie nie wprowadzono innego regulaminu odnoszącego się do kontroli tych jednostek. Powyższy regulamin wskazywany był w upoważnieniach do przeprowadzanych kontroli.

Do planów kontroli przyjmowano wszystkie działające na terenie Województwa Śląskiego ZAZ-y oraz jednostki, które otrzymały dofinansowanie robót budowlanych ze środków PFRON w danym roku.

W 2019 r. Zarząd do planu kontroli¹⁸⁹ przyjął łącznie 38 kontroli obejmujących 27 podmiotów, z tego skontrolowanych zostało 26 podmiotów¹⁹⁰.

Nie sporządzono i nie doręczono czterem jednostkom¹⁹¹, które zostały skontrolowane w 2019 r. protokołów kontroli – kontrole w jednostkach udokumentowane zostały wpisem do książki kontroli oraz upoważnieniem do ich przeprowadzenia, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W 2020 r. Zarząd pierwotnie zatwierdził do planu kontroli 31 kontroli obejmujących 18 podmiotów w ramach zadań wynikających z ustawy o rehabilitacji, po czym odstąpił od realizacji planu kontroli na 2020 r.¹⁹² z uwagi na pogarszającą się sytuację epidemiczną.

¹⁸⁷ ZAZ Św. Marcina w Katowicach, Chorzowski ZAZ, Gliwicki ZAZ, ZAZ YAVA w Częstochowie, ZAZ przy Bytomskim Stowarzyszeniu Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej w Bytomiu, Rudzki ZAZ, ZAZ prowadzony przez Ośrodek Miłosierdzia Boże w Borowej Wsi, ZAZ przy Fundacji „Nadzieja Dzieci” w Zabrze.

¹⁸⁸ Przyjęty uchwałą nr 665/30/VI/2019 Zarządu Województwa Śląskiego z 27 marca 2019 r. i uchwałą nr 1057/229/VI/2021 Zarządu Województwa Śląskiego z 28 kwietnia 2021 r., dalej: „regulamin kontroli”.

¹⁸⁹ Uchwała nr 298/18/VI/2019 Zarządu Województwa Śląskiego z 13 lutego 2019 r. w sprawie zatwierdzenia planu kontroli na 2019 rok przeprowadzanych w innych podmiotach.

¹⁹⁰ Departament NZ pierwotnie przedłożył osiem protokołów kontroli. Dyrektor Departamentu NZ i Sekretarz wyjaśnili, że przekazane zostały wszystkie protokoły będące w dyspozycji Departamentu. W ramach kontroli pozyskano z jednostek kontrolowanych dodatkowo 13 protokołów kontroli przeprowadzonych w 2019 r. i informacje z 4 jednostek o przeprowadzonej kontroli, gdzie nie doręczono protokołów z tych czynności. Po poinformowaniu o tym fakcie Departament NZ przekazał kontrolorom NIK, dodatkowo 14 protokołów kontroli przeprowadzonych w 2019 r., poza ośmioma protokołami przekazanymi wcześniej.

¹⁹¹ ZAZ Fundacji Nadzieja Dzieci w Zabrze, ZAZ przy Zakładzie Usług Pralniczych w Wodzisławiu Śląskim, ZAZ przy Bytomskim Stowarzyszeniu Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej, ZAZ Św. Marcina w Katowicach.

¹⁹² Uchwała nr 913/120/VI/2020 Zarządu Województwa Śląskiego z 22 kwietnia 2020 r. w sprawie zatwierdzenia planu kontroli na 2020 rok zadań wynikających z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz ustawy o zdrowiu publicznym.

W 2021 r. w planie ujęto 42 kontrole obejmujące 28 podmiotów¹⁹³. Nie przeprowadzono kontroli 26 podmiotów, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Z planu kontroli na 2021 r. zrealizowano trzy kontrole, obejmujące dwa¹⁹⁴ podmioty, które sfinalizowano w 2022 r. - protokoły z tych kontroli podpisane zostały przez osoby je przeprowadzające od 188 do 195 dni od dnia przeprowadzenia kontroli. Kierownik Referatu wskazała, że opóźnienia wynikały z pandemii i nieobecności osób realizujących czynności kontrolne.

W zrealizowanych kontrolach w 2019 r. i 2021 r. nie stwierdzono nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 2463-2868, 7093-7102, 7409-7414, 7458, 7907-7910, 8443-8453)

W obszarze objętym kontrolą Departament Audytu i Kontroli Urzędu Marszałkowskiego przeprowadził w 2021 r. pozaplanowe czynności doradcze pn. „Weryfikacja procesu naboru i oceny formalnej ofert w konkursie ofert na zadania publiczne Województwa Śląskiego, dotyczące realizacji zadań w dziedzinie działalności na rzecz osób niepełnosprawnych pn. „Śląskie dla niepełnosprawnych II”. Po przeprowadzonych czynnościach sformułowano trzy zalecenia:

- 1) wzmocnienie nadzoru w zakresie przygotowywania dokumentacji konkursowych tworzonych w Departamencie, w tym w szczególności realizowanych ze środków PFRON, w celu zminimalizowania ryzyka występowania pomyłek w ogłoszeniach konkursowych;
- 2) rozważenie wprowadzenia regulaminu przyznawania dotacji ze środków PFRON w celu usystematyzowania procedury przeprowadzania otwartych konkursów ofert oraz ograniczenia występowania pomyłek w ogłoszeniach konkursowych;
- 3) rozważenie możliwości skorzystania z platformy WITKAC podczas kolejnych otwartych konkursów ofert na zadania finansowane ze środków PFRON w celu dotarcia do większego grona odbiorców (użytkowników systemu) oraz skorzystania z funkcjonalności pozwalających na usystematyzowanie wpływającej dokumentacji i zarządzanie nią przez organizatora konkursu.

(akta kontroli str. 2428-2434)

W planie audytu wewnętrznego na 2022 r. przewidziano czynność doradczą pn.: Wybrane obszary realizacji zadań Województwa w zakresie środków pochodzących z PFRON. Czynność doradcza była realizowana równoległe do kontroli NIK, do dnia 22 sierpnia 2022 r. czynności doradcze prowadzone od marca 2022 r. (planowane na 30 dni) nie zostały zakończone.

(akta kontroli str. 2428, 2435-2437, 2445-2446, 7907-7910, 7926)

3.2. Zarząd Województwa Śląskiego określił zasady udzielania dotacji ze środków PFRON, przekazywanych na realizację robót budowlanych w obiektach służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych, z wyjątkiem rozbiórki tych obiektów¹⁹⁵. Zarządzeniem Marszałka wprowadzono zasady kontroli zarządczej w Województwie Śląskim¹⁹⁶. W ramach kontroli zarządczej Marszałek nie stwierdził nieprawidłowości w obszarze obsługi zadań PFRON, realizowanych przez samorząd wojewódzki.

(akta kontroli str. 2441-2443, 2447-2456, 3413-3416)

¹⁹³ Uchwała nr 488/215/VI/2021 Zarządu Województwa Śląskiego z 3 marca 2021 r. w sprawie zatwierdzenia planu kontroli na 2021 rok zadań wynikających z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz ustawy o zdrowiu publicznym.

¹⁹⁴ 24 listopada 2021 r. i 1 grudnia 2021 r.

¹⁹⁵ Uchwałą Zarządu Województwa Śląskiego nr 1826/166/IV/2012 z dnia 3 lipca 2012 r. ze zm. w sprawie przyjęcia zasad udzielania dotacji ze środków PFRON według algorytmu, przekazywanych przez samorząd województwa Śląskiego na realizację robót budowlanych w obiektach służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych, z wyjątkiem rozbiórki tych obiektów Ostatnią aktualizację zasad wprowadzono Uchwałą Zarządu Województwa Śląskiego nr 1256/132A/II/2020 z dnia 3 czerwca 2020 r.

¹⁹⁶ Zarządzenie nr 45/19 z dnia 5 kwietnia 2019 r.

P.o. Dyrektor Departamentu NZ¹⁹⁷ wyjaśniła, że w okresie objętym kontrolą Departament nie zidentyfikował nieprawidłowości w obszarze PFRON w związku z przedłożonymi dokumentami przez kierowników podmiotów leczniczych, dla których podmiotem tworzącym jest Województwo Śląskie.

(akta kontroli str. 2441-2442)

3.3. W okresie objętym kontrolą do Urzędu nie wpłynęły skargi dotyczące działań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej.

(akta kontroli str. 2442, 8442)

Samorząd Województwa zgodnie z wyjaśnieniami p.o. Dyrektora Departamentu NZ¹⁹⁸ przeprowadzał działania monitorujące dotyczące rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych poprzez analizę wniosków: dofinansowania kosztów tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej, dofinansowania robót budowlanych w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, dotyczących obiektów służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych, z wyjątkiem rozbiórki tych obiektów, dofinansowania zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zleczanych przez samorząd województwa fundacjom oraz organizacjom pozarządowym do realizacji ze środków PFRON oraz końcowego rozliczenia inwestycji.

(akta kontroli str. 2441-2443)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Nierzetelne działania polegające na niezrealizowaniu 26 kontroli podmiotów spośród 28 ujętych w planie kontroli stanowiącym załącznik do Uchwały nr 488/215/VI/2021 Zarządu Województwa Śląskiego z 3 marca 2021 r.

Z wyjaśnień Sekretarza i p.o. Dyrektora Departamentu NZ¹⁹⁹ wynika, że plan kontroli na 2021 r. był niemożliwy do zrealizowania z uwagi na braki kadrowe, stan pandemii i kontrole (zewnętrzne i wewnętrzne) prowadzone w Departamencie. Członkini Zarządu, która od 17 lipca 2020 r. sprawowała nadzór nad Departamentem NZ wyjaśniła, że monitorowanie planów kontroli należało do kompetencji Dyrektora tego Departamentu.

(akta kontroli str. 2463-2499, 7458-7459, 7606-7609)

W ocenie NIK, ujęcie w planie kontroli wyłącznie jednostek o wysokim ryzyku nienależytego wydatkowania środków, a nie wszystkich ZAZ i podmiotów, którym udzielono dofinansowania umożliwiłoby znaczne zmniejszenie obciążenia pracowników Departamentu NZ. Jednocześnie NIK wskazuje, że stan pandemii nie uniemożliwił realizacji planu kontroli w jednostkach podległych przez Departament NZ (Referat nadzoru i kontroli) w jednostkach podległych m.in. w jednostkach opieki zdrowotnej.

(akta kontroli str. 8433)

NIK zauważa, że brak sprawozdań z realizacji planu kontroli uniemożliwił skuteczne monitorowanie procesu przeprowadzania kontroli.

2. Nie sporządzono i nie doręczono czterem²⁰⁰ jednostkom kontrolowanym protokołów kontroli zrealizowanych w 2019 r., co było niezgodne z § 16 regulaminu kontroli.

¹⁹⁷ Od 11 marca 2022 r.

¹⁹⁸ Od 11 marca 2022 r.

¹⁹⁹ Od 11 marca 2022 r.

²⁰⁰ ZAZ Fundacji Nadzieja Dzieci w Zabrze, ZAZ przy Zakładzie Usług Pralniczych w Wodzisławiu Śląskim, ZAZ przy Bytomskim Stowarzyszeniu Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej i ZAZ Św. Marcina w Katowicach.

Kontrole w ZAZ Fundacji Nadzieja Dzieci w Zabrze w ZAZ przy Bytomskim Stowarzyszeniu Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej przeprowadzona została 2 grudnia 2019 r., w ZAZ przy Zakładzie Usług Pralniczych w Wodzisławiu Śląskim przeprowadzona została 4 listopada 2019 r., natomiast w ZAZ Św. Marcina w Katowicach przeprowadzona została 5 listopada 2019 r.

Powyższe czynności udokumentowane zostały w jednostkach kontrolowanych wpisem osób przeprowadzających czynności w książce kontroli tej jednostki oraz doręczeniem upoważnienia do prowadzenia kontroli. Do 22 sierpnia 2022 r. nie doręczono tym jednostkom protokołów z przeprowadzonych kontroli.

W upoważnieniach do prowadzenia kontroli w ww. ZAZ, jako podstawę wskazano m.in. Regulamin kontroli, pomimo iż ten regulamin dotyczył jednostek innego typu. W ww. regulaminie nie określono terminu sporządzenia protokołu z przeprowadzonych kontroli. Jednakże w § 16 ust. 1 i 2 regulaminu kontroli wskazano jakie dane winien zawierać protokół kontroli, a także konieczność jego sporządzenia w dwóch egzemplarzach. Od dnia przeprowadzenia kontroli w ww. jednostkach do dnia 22 sierpnia 2022 r. upłynęło od 994 do 1022 dni i do tego czasu nie doręczono tym jednostkom protokołów z przeprowadzonych czynności²⁰¹.

Urząd nie przedłożył protokołów z przeprowadzonych czynności. P.o. Dyrektora Departamentu NZ²⁰² wyjaśniła, że ww. protokoły zostały sporządzone, natomiast nie zostały odnalezione w zasobach Referatu. Ponadto Dyrektor wyjaśniła, że w zasobach Zespołu ds. środków PFRON znajdują się niezarchiwizowane sprawy z ostatnich 13 lat, a ogrom dokumentacji powoduje utrudnienia w przeszukiwaniu zasobów Zespołu. P.o. Dyrektora²⁰³ Departamentu NZ nie wyjaśniła przyczyn braku doręczenia protokołów jednostkom kontrolowanym.

Inspektor w Referacie ds. staży i środków PFRON wyjaśniła, że protokoły były sporządzane na bieżąco po zakończonych czynnościach kontrolnych. Pozostali inspektorzy realizujący czynności nie pamiętali szczegółów dotyczących sporządzenia protokołów.

(akta kontroli str. 2510-2511, 2557-2560, 2576-2578, 2693-2695, 2698-2700, 2864, 2868, 6978-6982, 7931-7933)

W ocenie NIK, brak jest dowodów, że protokoły z ww. czterech kontroli zostały sporządzone. Powyższych protokołów brakuje zarówno w jednostkach kontrolowanych, jak również w Urzędzie.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK negatywnie ocenia nadzór i kontrolę Marszałka nad wydatkowaniem środków PFRON, bowiem pomimo zawarcia w treści umów o dofinansowaniu ze środków PFRON zapisów o kontroli ich wydatkowania, nie sprawowano w tym zakresie wystarczającego nadzoru. Nierzetelnie realizowano plan kontroli w 2021 r. a także nie we wszystkich przypadkach sporządzano i doręczano jednostkom kontrolowanym protokoły z tych czynności.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

²⁰¹ ZAZ Fundacji Nadzieja Dzieci w Zabrze (994 dni), ZAZ przy Zakładzie Usług Pralniczych w Wodzisławiu Śląskim (1022 dni), ZAZ przy Bytomskim Stowarzyszeniu Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej (994 dni) i ZAZ Św. Marcina w Katowicach (1021 dni).

²⁰² Od 11 marca 2022 r.

²⁰³ Od 11 marca 2022 r.

Wnioski

1. Podjęcie działań mających na celu odtworzenie dokumentacji, której przechowywania nie zapewniono w Urzędzie oraz zapewnienie przechowywania dokumentacji zgodnie z obowiązującymi uregulowaniami.
2. Dokonywanie corocznego monitoringu Wojewódzkiego programu wyrównywania szans osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz określenie w ww. Programie wskaźników umożliwiających ich monitorowanie oraz dokonanie oceny ich realizacji.
3. Opracowywanie i przekazywanie Pełnomocnikowi Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych informacji o prowadzonej działalności, zgodnie z art. 35 ust. 1 pkt 3 ustawy o rehabilitacji.
4. Podjęcie działań w celu zapewnienia w obowiązujących i zawieranych umowach z ZAZ dofinansowania kosztów działalności ZAZ ze środków budżetu województwa w wysokości określonej w art. 29 ust. 3 pkt 2 ustawy o rehabilitacji.
5. Podjęcie działań w celu terminowego przekazywania środków z algorytmu organizatorom ZAZ.
6. Terminowe zawieranie aneksów do umów z organizatorami ZAZ dotyczących środków z algorytmu na następny rok kalendarzowy.
7. Przekazywanie środków pochodzących z budżetu województwa śląskiego w terminach umożliwiających realizację przez ZAZ zadań określonych w aneksach do umów.
8. Wydatkowanie zgodnie z przeznaczeniem środków na koszty obsługi realizowanych zadań.
9. Terminowe zatwierdzanie sprawozdań z realizacji zadań publicznych.
10. Rzetelne i terminowe weryfikowanie oraz rozpatrywanie wniosków na roboty budowlane dofinansowane ze środków PFRON, w tym m.in. zapewnienie udziału w procesie weryfikacji wniosków osoby posiadającej wiedzę w zakresie Prawa budowlanego oraz ujednolicenie zasad oceny dokumentacji dołączonej do wniosku.
11. Sporządzanie aneksów do umów na dofinansowanie robót budowlanych finansowanych ze środków PFRON w przypadku zmian warunków dofinansowania.
12. Dostosowanie treści Zasad dofinansowania robót budowlanych ze środków PFRON do definicji zawartej w Prawie budowlanym.
13. Uzupełnienie dokumentacji pokontrolnej, dotyczącej wykorzystania środków PFRON.
14. Ujęcie zasad kontroli ZAZ i jednostek, którym udzielono dofinansowania ze środków PFRON w wewnętrznych uregulowaniach dotyczących kontroli.
15. Rzetelne realizowanie planu kontroli w odniesieniu do podmiotów otrzymujących dofinansowanie ze środków PFRON.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 30 września 2022 r.

Kontroler

Kinga Kołodziejczyk

Starszy inspektor kontroli państwowej

Zmian w wystąpieniu pokontrolnym
dokonał:

/-/

Piotr Miklis
Dyrektor Delegatury NIK
w Katowicach